

Vzdělávací program specializačního vzdělávání v oboru VŠEOBECNÁ SESTRA - DOMÁCÍ PÉČE A HOSPICOVÁ PÉČE

prosinec 2019

1	Cíl specializačního vzdělávání.....	2
2	Vstupní podmínky a průběh specializačního vzdělávání.....	2
	2.1 Vstupní podmínky.....	2
	2.2 Průběh specializačního vzdělávání	2
3	Učební plán	3
	3.1 Učební osnovy odborných modulů – povinné	5
	3.1.1 Učební osnova odborného modulu 1	5
	3.1.2 Učební osnova odborného modulu 2	21
	3.1.3 Učební osnova odborného modulu 3	29
4	Hodnocení účastníka v průběhu vzdělávání	37
5	Profil absolventa	37
	5.1 Charakteristika profesních kompetencí, pro které absolvent specializačního vzdělávání získal způsobilost.....	37
6	Charakteristika akreditovaných zařízení a pracovišť	39
	6.1 Akreditovaná zařízení a pracoviště	39
7	Tabulka modulů	41
8	Seznam doporučených zdrojů	42

1 Cíl specializačního vzdělávání

Cílem specializačního vzdělávání všeobecných sester v oboru **Domácí péče a hospicová péče** je získání specializované způsobilosti s označením odbornosti **Sestra pro domácí a hospicovou péči** osvojením si potřebných teoretických vědomostí, praktických dovedností, návyků týmové spolupráce i schopnosti samostatného rozhodování pro činnosti stanovené platnými právními předpisy.

2 Vstupní podmínky a průběh specializačního vzdělávání

2.1 Vstupní podmínky

Podmínkou pro zařazení do specializačního vzdělávání v oboru **Domácí péče a hospicová péče** je získání odborné způsobilosti k výkonu povolání **všeobecné sestry** dle zákona č. 96/2004 Sb., o podmínkách získávání a uznávání způsobilosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání a k výkonu činností souvisejících s poskytováním zdravotní péče a o změně souvisejících zákonů (zákon o nelékařských zdravotnických povoláních), ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon č. 96/2004 Sb.).

Další podmínkou pro zařazení do specializačního vzdělávání v oboru **Domácí péče a hospicová péče** je prokázání alespoň jednoho roku výkonu povolání všeobecné sestry při poskytování zdravotní péče ve vlastním sociálním prostředí pacienta podle § 10 zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách), ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon č. 372/2011 Sb.) nebo v hospici podle § 44a zákona č. 372/2011 Sb., ve znění pozdějších předpisů, nebo alespoň 2 roky výkonu povolání všeobecné sestry v lůžkové péči podle § 9 zákona č. 372/2011 Sb., ve znění pozdějších předpisů, nebo ambulantní péči podle § 7 zákona č. 372/2011 Sb., ve znění pozdějších předpisů, nebo 2 roky výkonu povolání všeobecné sestry v zařízeních sociálních služeb, podle § 34 zákona č. 108/2006 Sb., o zdravotních službách, ve znění pozdějších předpisů a to v rozsahu alespoň poloviny týdenní pracovní doby.

2.2 Průběh specializačního vzdělávání

Vzdělávací program uskutečňuje akreditované zařízení. Akreditovaným zařízením je poskytovatel zdravotních služeb, jiná právnická osoba nebo fyzická osoba, kterým ministerstvo udělilo akreditaci v souladu s § 45 odst. 1 písmeno a) zákona č. 96/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Udělením akreditace se získává oprávnění k uskutečňování vzdělávacího programu nebo jeho části.

Vzdělávací program obsahuje celkem 520 hodin teoretického vzdělávání a praktické výuky. Praktická výuka tvoří alespoň 50 % celkového počtu hodin, včetně odborné praxe na pracovištích akreditovaného, ale i neakreditovaného zařízení v rozsahu stanoveném tímto vzdělávacím programem.

Vyučovací hodina teorie trvá 45 minut, vyučovací hodina odborné praxe trvá 60 minut. Požadavky vzdělávacího programu je možné splnit ve více akreditovaných zařízeních, pokud je nezajistí v celém rozsahu akreditované zařízení, kde účastník vzdělávání zahájil.

Vzdělávací program specializačního vzdělávání se skládá z modulů. Modulem se rozumí ucelená část vzdělávacího programu s počtem hodin, který je stanoven vzdělávacím programem jako minimální, přičemž uzavření každého modulu je zakončeno hodnocením úrovně dosažených výsledků vzdělávání.

Optimální doba specializačního vzdělávání je 18–24 měsíců, kterou lze prodloužit nebo zkrátit při zachování kvality vzdělávání a počtu hodin vzdělávacího programu. Část specializačního vzdělávání lze absolvovat distanční formou studia, např. metodou e-learningu.

Účastník specializačního vzdělávání vede evidenci o průběhu specializačního vzdělávání v tzv. Logbooku (deníku, studijním průkazu), do něhož provádí školitel záznamy o provedených výkonech v rámci odborné praxe na neakreditovaném pracovišti nebo na pracovišti akreditovaného zařízení, na kterém probíhá praktická část vzdělávacího programu. Záznamy do Logbooku provádí rovněž lektor pro teoretickou výuku.

Požadavky vzdělávacího programu je možné splnit ve více zařízeních, pokud je nezajistí v celém rozsahu zařízení, kde účastník vzdělávání zahájil.

Seznam a počet výkonů uvedených v kapitole 3.1. Učební osnovy odborných modulů, je stanoven jako minimální, avšak tak, aby účastník specializačního vzdělávání zvládl danou problematiku nejen po teoretické, ale i po stránce praktické.

Podmínkou pro přihlášení k atestační zkoušce je

- a) získání počtu kreditů stanoveného tímto vzdělávacím programem,
- b) absolvování modulů, které jsou v tomto vzdělávacím programu označeny jako povinné, a
- c) prokázání výkonu povolání při poskytování zdravotních služeb nevyлéčitelně nemocným pacientům v terminálním stavu ve speciálních lůžkových zařízeních hospicového typu podle § 44a zákona č. 372/2011 Sb., ve znění pozdějších předpisů nebo domácí péče podle § 10 odst. 1 zákona č. 372/2011 Sb., ve znění pozdějších předpisů, a to v délce minimálně 1 roku z období posledních 6 let v rozsahu minimálně poloviny stanovené týdenní pracovní doby nebo minimálně 2 let z období posledních 6 let v rozsahu minimálně pětiny stanovené týdenní pracovní doby, a to pod odborným dohledem podle § 56 odst. 6 ve spojení s § 4 odst. 4 zákona č. 96/2004 Sb.

Podmínkou pro získání specializované způsobilosti v oboru Domácí péče a hospicová péče je úspěšné ukončení specializačního vzdělávání atestační zkouškou.

3 Učební plán

Specializační vzdělávání všeobecné sestry v oboru Domácí péče a hospicová péče					
Kód	Typ	Název	Rozsah		
			Teorie (počet hodin)	Praxe (počet hodin)	
				NAZ	AZ
OM 1	P	Domácí péče	160		
		Odborná praxe u poskytovatele zdravotních služeb, který poskytuje: <ul style="list-style-type: none"> a) zdravotní služby nevyлéčitelně nemocným pacientům v terminálním stavu ve speciálních lůžkových zařízeních hospicového typu podle § 44a zákona č. 372/2011 Sb., ve znění pozdějších předpisů, nebo b) domácí péči podle § 10 odst. 1 písmeno b) zákona č. 372/2011 Sb., ve znění pozdějších předpisů 		120	

		předpisů. Tento poskytovatel nemusí být akreditovaným zařízením podle § 45 zákona č. 96/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů.			
	P	Odborná praxe u poskytovatele zdravotních služeb, který poskytuje domácí péči podle § 10 odst. 1 písmeno b) zákona č. 372/2011 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Tento poskytovatel musí být akreditovaným zařízením podle § 45 zákona č. 96/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů.			40
OM 2	P	Paliativní péče	40		
	P	Odborná praxe u poskytovatele zdravotních služeb, který poskytuje: a) zdravotní služby nevyléčitelně nemocným pacientům v terminálním stavu ve speciálních lůžkových zařízeních hospicového typu podle § 44a zákona č. 372/2011 Sb., ve znění pozdějších předpisů, nebo b) domácí péči podle § 10 odst. 1 písmeno b) zákona č. 372/2011 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Tento poskytovatel nemusí být akreditovaným zařízením podle § 45 zákona č. 96/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů.		40	
	P	Odborná praxe u poskytovatele zdravotních služeb, který poskytuje zdravotní služby nevyléčitelně nemocným pacientům v terminálním stavu ve speciálních lůžkových zařízeních hospicového typu podle § 44a zákona č. 372/2011 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Tento poskytovatel musí být akreditovaným zařízením podle § 45 zákona č. 96/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů.			40
OM 3	P	Farmakologie	40		
	P	Odborná praxe u poskytovatele zdravotních služeb, který poskytuje: a) zdravotní služby nevyléčitelně nemocným pacientům v terminálním stavu ve speciálních lůžkových zařízeních hospicového typu podle § 44a zákona č. 372/2011 Sb., ve znění pozdějších předpisů, nebo b) domácí péči podle § 10 odst. 1 písmeno b) zákona č. 372/2011 Sb., ve znění pozdějších předpisů.		40	

		Tento poskytovatel nemusí být akreditovaným zařízením podle § 45 zákona č. 96/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů.		
			240	280
Celkem 520 hodin				

Vysvětlivky: OM – odborný modul, P – povinný, NAZ – neakreditované zařízení, AZ – akreditované zařízení

3.1 Učební osnovy odborných modulů – povinné

3.1.1 Učební osnova odborného modulu 1

Odborný modul – OM 1	Domácí péče	
Typ modulu	povinný	
Rozsah modulu	<p>160 hodin teoretické výuky v rozsahu 20 dnů 120 hodin odborné praxe v rozsahu 15 dnů u poskytovatele zdravotních služeb, který poskytuje zdravotní služby nevyлéčitelně nemocným pacientům v terminálním stavu ve speciálních lůžkových zařízeních hospicového typu podle § 44a zákona č. 372/2011 Sb., ve znění pozdějších předpisů, nebo domácí péči podle § 10 odst. 1 písm. b) zákona č. 372/2011 Sb., ve znění pozdějších předpisů, a který nemusí být akreditovaným zařízením podle § 45 zákona č. 96/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů.</p> <p>40 hodin odborné praxe v rozsahu 5 dnů u poskytovatele zdravotních služeb, který poskytuje domácí péči podle § 10 odst. 1 písmeno b) zákona č. 372/2011 Sb., ve znění pozdějších předpisů, a který musí být akreditovaným zařízením podle § 45 zákona č. 96/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů.</p>	
Cíl	Připravit všeobecnou sestru na poskytování domácí péče, kterou je ošetrovatelská péče, léčebně rehabilitační péče a paliativní péče.	
TEORETICKÁ VÝUKA		
Téma	Rozpis učiva	Minimální počet hodin
Ekonomické a organizační předpoklady pro zajištění provozu domácí péče	Oprávnění k poskytování zdravotních služeb, požadavky na personální zabezpečení poskytovaných služeb. Založení agentury domácí péče a podmínky provozu. Výše hrazených služeb, ekonomika provozu domácí péče. Postup vyplnění poukazu na vyšetření/ošetření DP – tiskopisu VZP 06. Registrační listy. Kategorie nositelů zdravotních výkonů. Nedostatky při vykazování poskytnuté ošetrovatelské péče zdravotním pojišťovnám. Sdílení příkladů správné praxe. Věcné a technické vybavení kontaktního pracoviště. Vedení zdravotnické dokumentace. Rozvoj oboru vzhledem k demografické situaci v České republice.	3
Práce sestry v domácí péči	Zavedení/ukončení domácí péče. Plánování obsahu a rozsahu ošetrovatelské péče ve vlastním sociálním prostředí pacienta. Administrativní činnost sestry při	2

	<p>poskytování domácí péče. Spolupráce s lékařem a osobami blízkými pacienta.</p> <p>První návštěva. Vybavení návštěvní brašny. Zacházení s léčivými přípravky. Půjčovny zdravotnických prostředků. Indikace a předepisování vymezených zdravotnických prostředků. Aktuální trendy.</p>	
Sociální služby	<p>Druhy sociálních služeb a formy poskytování sociálních služeb, platné právní předpisy. Sociální služby a péče o klienty. Poskytování sociálních služeb v domovech pro seniory, v domovech pro seniory se zvláštním režimem, organizace péče. Standardy kvality sociálních služeb. Možnosti poskytování ošetrovatelské péče a paliativní péče v domovech pro seniory a v domovech pro seniory se zvláštním režimem. Sociální šetření, sociální poradenství, sociální dávky. Aktuální trendy.</p>	4
Primární péče	<p>Ambulantní péče. Organizace a provoz ambulance praktického lékaře pro dospělé. Preventivní prohlídky (druhy, obsah a časové rozmezí).</p> <p>Poskytování preventivní, diagnostické, léčebné a posudkové péče a konzultací.</p> <p>Poskytování zdravotních služeb u praktického lékaře pro dospělé a praktického lékaře pro děti a dorost a spolupráce s poskytovateli zdravotních a sociálních služeb. Registrující poskytovatel. Návštěvní služba, průběh, účel. Role sestry při poskytování primární ambulantní péče, v podpoře a posilování zdraví. Dispenzarizace. Preventivní programy, očkování, poradenská činnost. Aktuální trendy.</p>	2
Problematika závislostí	<p>Přehled návykových látek a jejich vlastnosti. Osoby ohrožené závislostí nebo závislé na návykových látkách, zdravotní a sociální důsledky, vhodné přístupy a možnosti léčby ve vlastním sociálním prostředí.</p> <p>Právní aspekty související se zneužíváním návykových látek. Služby sociální prevence a programy sociálního poradenství poskytované osobám ohroženým závislostí nebo závislým na návykových látkách, možnosti edukace. Aktuální trendy.</p>	2
Radiační ochrana	<p>Ionizující a neionizující záření. Záření, jeho základní druhy a vlastnosti, nepříznivé účinky záření, radiační zátěž obyvatel. Způsoby ochrany před ionizujícím a neionizujícím zářením. Zásady pro pobyt v prostorách se zdroji ionizujícího záření. Právní předpisy v oblasti radiační ochrany, odpovědnost při využívání zdrojů ionizujícího záření. Bezpečnost a ochrana zdraví při práci.</p>	2
Právní předpisy ve vztahu k poskytování zdravotních služeb	<p>Poskytování zdravotních služeb, druhy a formy zdravotní péče. Ambulantní péče. Kompetence všeobecné sestry při poskytování domácí péče.</p> <p>Vedení zdravotnické dokumentace. Ochrana fyzických</p>	4

	<p>osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů. Odpovědnost za škodu při poskytování zdravotních služeb. Právní předpisy ve vztahu k používání zdravotnických prostředků a zacházení s léčivými přípravky ve vlastním sociálním prostředí pacienta. Zacházení s návykovými látkami a přípravky.</p>	
Fyzikální vyšetření sestrou	<p>Fyzikální vyšetření – pohled, pohmat, poklep, poslech, per rektum, vyšetření čichem. Vyšetření celkového stavu. Fyzikální vyšetření hlavy, krku, hrudníku, břicha, končetin, páteře, lymfatických uzlin, kůže, reflexů. Hodnocení zraku. Hodnocení sluchu. Hodnocení výživy nemocných. Orientační vyšetření mobility, soběstačnosti, kognitivních funkcí, depresivity. Nejčastější příznaky onemocnění. Zápis fyzikálního vyšetření a vyšetření celkového stavu pacienta.</p> <p>Praktické návčivky fyzikálního vyšetření, odběru anamnézy včetně zápisu.</p>	8
Specializovaná ošetrovatelská péče o pacienty s onemocněním kardiovaskulárního systému	<p>Specializovaná ošetrovatelská péče o pacienty s ischemickou chorobou srdeční, chronickým srdečním selháním, arteriální hypertenzí, plicní embolií, plicní hypertenzí, onemocněním tepen a žil. Vyšetření elektrokardiografie (EKG), indikace, postup, analýza poruch srdečního rytmu. Holterovo monitorování. Kompresivní pomůcky a jejich indikace s ohledem na stav a výsledky vyšetření cévního (tepenného, žilního, lymfatického) systému pacienta. Kardiovaskulární nemoci a výživa, hyperlipidemie. Návaznost na výkony domácí péče – diagnostické, terapeutické a ošetrovatelské postupy. Fyzikální vyšetření sestrou, zhodnocení aktuálního zdravotního stavu, mapování potřeb, vyhodnocení potenciálních rizik, plánování ošetrovatelských intervencí, edukace, prevence, vedení zdravotnické dokumentace k poskytnuté zdravotní péči. Odběry biologického materiálu. Předepisování zdravotnických prostředků. Sdílení příkladů správné praxe. Aktuální trendy.</p> <p>Praktické návčivky orientačního hodnocení EKG křivky.</p>	8
Specializovaná ošetrovatelská péče o pacienty s onemocněním dýchacích cest	<p>Specializovaná ošetrovatelská péče o pacienty s chronickou obstrukční plicní nemocí, pneumonií, respirační insuficiencí, astma bronchiale. Domácí umělá plicní ventilace, domácí oxygenoterapie, indikace, zásady, způsoby aplikace, použití zdravotnických prostředků, zvlhčování dýchacích cest. Inhalační terapie. Hodnocení efektu inhalační a kyslíkové terapie. Bezpečnostní zásady a opatření při používání medicinálních plynů, skladování, objednávání.</p> <p>Domácí péče – diagnostické, terapeutické a ošetrovatelské postupy. Fyzikální vyšetření sestrou,</p>	12

	<p>zhodnocení aktuálního zdravotního stavu, mapování potřeb, vyhodnocení potenciálních rizik, plánování ošetrovatelských intervencí, edukace, prevence, vedení zdravotnické dokumentace k poskytnuté zdravotní péči. Odběry biologického materiálu. Předepisování zdravotnických prostředků. Dokumentování použití zdravotnických prostředků. Sdílení příkladů správné praxe. Aktuální trendy.</p> <p>Specifika ošetrovatelské péče u dětí s chronickým respiračním selháním, na domácí umělé plicní ventilaci, s oxygenoterapií, inhalátorem.</p> <p>Praktické nácviky zajištění domácí umělé plicní ventilace, obsluha ventilátoru, použití pulsního oxymetru, výměna tracheostomické kanyly, toaleta dýchacích cest, komunikace s pacientem na domácí umělé plicní ventilaci, stimulace vnímání, dechová rehabilitace. Oxygenoterapie, obsluha koncentrátoru kyslíku. Používání osobních inhalátorů s ohledem na typ, edukace.</p>	
<p>Specializovaná ošetrovatelská péče o pacienty léčené chronickou dialýzou</p>	<p>Specializovaná ošetrovatelská péče o pacienty léčené eliminačními metodami. Metody náhrady funkce ledvin. Příprava domácího prostředí a postup provedení chronické dialýzy. Spolupráce s dialyzačním střediskem. Domácí péče – diagnostické, terapeutické a ošetrovatelské postupy. Fyzikální vyšetření sestrou, zhodnocení aktuálního zdravotního stavu, mapování potřeb, vyhodnocení potenciálních rizik, plánování ošetrovatelských intervencí, edukace, prevence, dokumentace poskytnuté péče. Odběry biologického materiálu. Předepisování zdravotnických prostředků. Sdílení příkladů správné praxe. Aktuální trendy.</p> <p>Praktické nácviky, simulace postupu, manipulace s pomůckami.</p>	5
<p>Katetrizace močového měchýře u mužů</p>	<p>Fyziologie a patofyziologie urogenitálního systému muže. Vyšetřovací metody a diagnostika patologických stavů urogenitálního systému muže. Indikace ke katetrizaci močového měchýře muže a stavy vyžadující intermitentní katetrizaci.</p> <p>Kontraindikace katetrizace a rekatetrizace močového měchýře u mužů. Komplikace při a po intermitentní katetrizaci a zavedení permanentního močového katétru včetně jejich řešení. Pomůcky ke katetrizaci muže, postup. Protiepidemiologický režim, edukace, prevence, vedení zdravotnické dokumentace k poskytnuté zdravotní péči.</p> <p>Specifika ošetrovatelské péče o pacienta s epicystostomií, výměna epicystostomické kanyly.</p> <p>Psychologický přístup k mužskému pacientovi s permanentním močovým katétrem.</p> <p>Sexuální problematika u mužů po intermitentní katetrizaci močového měchýře a s permanentním</p>	20

	<p>močovým katétrem. Ošetrovatelská péče o mužského pacienta se zavedeným močovým katétrem v domácí péči. Ošetrovatelská péče o pacienty s inkontinencí. Odběry biologického materiálu. Předepisování zdravotnických prostředků. Sdílení příkladů správné praxe. Aktuální trendy. Praktické návčky katetrizace močového měchýře muže na modelu, postup, manipulace s pomůckami.</p>	
<p>Specializovaná ošetrovatelská péče o pacienty s gastroenterologickým onemocněním</p>	<p>Specializovaná ošetrovatelská péče o pacienty s onemocněním jícnu, žaludku, tenkého a tlustého střeva, jater, pankreatu, funkčními poruchami trávicího traktu, biliárního systému, nespecifickými střevními záněty. Domácí péče – diagnostické, terapeutické a ošetrovatelské postupy. Ošetrovatelská péče pacientů se stomií, perkutánní endoskopickou gastrostomií (PEG). Fyzikální vyšetření sestrou, zhodnocení aktuálního zdravotního stavu, mapování potřeb, vyhodnocení potenciálních rizik, plánování ošetrovatelských intervencí, edukace, prevence, dokumentace poskytnuté péče. Odběry biologického materiálu. Předepisování zdravotnických prostředků. Sdílení příkladů správné praxe. Aktuální trendy. Specifika ošetrovatelské péče u dětí se stomií a PEG. Praktické návčky ošetřování stomie na modelu, postup, manipulace se stomickými pomůckami. Ošetřování perkutánní endoskopické gastrostomie včetně prevence syndromu zanořeného disku.</p>	8
<p>Specializovaná ošetrovatelská péče o pacienty s neurologickým onemocněním</p>	<p>Specializovaná ošetrovatelská péče o pacienty s cévní mozkovou příhodou (CMP), zánětlivým onemocněním mozku, epileptickými syndromy, degenerativním onemocněním, demyelinizačním onemocněním, extrapyramidovým onemocněním a nervosvalovým onemocněním. Poruchy komunikace a polykání. Domácí péče – diagnostické, terapeutické a ošetrovatelské postupy. Fyzikální vyšetření sestrou, zhodnocení aktuálního zdravotního stavu, mapování potřeb, vyhodnocení potenciálních rizik, plánování ošetrovatelských intervencí, edukace, prevence, vedení zdravotnické dokumentace k poskytnuté zdravotní péči. Odběry biologického materiálu. Předepisování zdravotnických prostředků. Sdílení příkladů správné praxe. Aktuální trendy. Specifika ošetrovatelské péče u dětí s neurologickým onemocněním. Rehabilitační ošetřování pacientů po cévní mozkové příhodě v rané a pozdní fázi. Praktické návčky použití kompenzačních zdravotnických prostředků.</p>	8

<p>Specializovaná ošetrovatelská péče o pacienty s poruchou mobility</p>	<p>Léčebně rehabilitační péče. Vyšetření pohybového aparátu. Posouzení aktuálního stavu mobility a sebpéče pacienta. Kinestetika a Bobath koncept v domácí péči. Využití pohybových rezerv pacienta, produktivní a bezpečná asistence. Způsoby lokomoce těžce zdravotně postižených pacientů, druhy a indikace opor. Předepisování zdravotnických prostředků. Sdílení příkladů správné praxe. Aktuální trendy.</p> <p>Specifika ošetrovatelské péče u dětí s postižením pohybového aparátu.</p> <p>Praktické nácviky využití kinestetiky a Bobath konceptu při aktivizaci pacienta. Nácviky vertikalizace a lokomoce s využitím kompenzačních zdravotnických prostředků pro zajištění mobility s ohledem na závažnost postižení. Nácviky rehabilitačního ošetřování ve vztahu ke konkrétní diagnóze (např. centrální a periferní parézy, základní ortopedické diagnózy a stavy po totálních endoprotézách, specifika práce s pacienty s kognitivní deteriorací, roztroušenou sklerózou apod.). Stimulace vnímání. Specifika rehabilitačního ošetřování u dětí.</p>	<p>10</p>
<p>Specializovaná ošetrovatelská péče o pacienty s diabetem mellitem</p>	<p>Specializovaná ošetrovatelská péče o pacienty s diabetem mellitem, multidisciplinární přístup, poradenská činnost, kompenzační pomůcky. Podání 40% glukózy v domácí péči – indikace, způsoby aplikace a možné komplikace. Dietoterapie. Psychologické aspekty.</p> <p>Domácí péče – diagnostické, terapeutické a ošetrovatelské postupy. Fyzikální vyšetření sestrou, zhodnocení hladiny glykemie, vyhodnocení potenciálních rizik, plánování ošetrovatelských intervencí, edukace, prevence, vedení zdravotnické dokumentace k poskytnuté zdravotní péči. Odběry biologického materiálu. Předepisování zdravotnických prostředků. Sdílení příkladů správné praxe. Aktuální trendy.</p> <p>Specifika ošetrovatelské péče u dětí s diabetem mellitem.</p> <p>Praktické nácviky edukace pacientů v selfmonitoringu glykemie, v inzulinoterapii, v akutních a pozdních komplikacích, v použití kontinuálních monitorovacích systémů a zdravotnických prostředků.</p>	<p>8</p>
<p>Specializovaná ošetrovatelská péče o pacienty se syndromem diabetické nohy</p>	<p>Specializovaná ošetrovatelská péče o pacienty se syndromem diabetické nohy.</p> <p>Domácí péče – diagnostické, terapeutické a ošetrovatelské postupy. Fyzikální vyšetření sestrou, zhodnocení aktuálního zdravotního stavu, mapování potřeb, vyhodnocení potenciálních rizik, plánování ošetrovatelských intervencí, edukace, prevence, vedení zdravotnické dokumentace k poskytnuté zdravotní</p>	<p>3</p>

	<p>pěči. Odběry biologického materiálu. Předepisování zdravotnických prostředků. Sdílení příkladů správné praxe. Aktuální trendy.</p> <p>Praktické návčiny edukace pacientů zaměřené na hygienu nohou, pedikúru, obuv pro diabetiky, čerpání příspevků, využití odlehčovacích zdravotnických prostředků.</p>	
<p>Specializovaná ošetrovatelská péče o nehojící se rány a defekty</p>	<p>Specializovaná ošetrovatelská péče o pacienty s bércovými vředy, ischemickými ulceracemi, dekubity, plenkovou dermatitidou, kontaktní dermatitidou, postradiační dermatitidou, nehojící se ránou u onkologických pacientů, sekundárně se hojící chirurgickou ránou, pahýlem po amputaci apod.</p> <p>Fáze hojení. Klasifikace ran. Faktory ovlivňující hojení, podpora hojení. Rány hojící se per primam, extrakce stehů. Nehojící se rány – klasifikace. Proces péče o nehojící se rány. Charakteristické znaky nehojících se ran. Evaluace rány. Materiály pro prevenci a léčbu nehojících se ran. Rozdělení preventivních a terapeutických materiálů (amorfních i plošných) pro fázové hojení s ohledem na spodinu rány, indikace, kontraindikace. Dietoterapie, význam výživy a hydratace při léčbě nehojící se rány.</p> <p>Doporučené postupy pro péči o nehojící se rány, EPUAP (European Pressure Ulcer Advisory Panel), NPUAP (National Pressure Ulcer Advisory Panel), EWMA (European Wound Management Association), WUWH (World Union for Wound Healing), manipulace s preventivními a terapeutickými prostředky a pomůckami.</p> <p>Domácí péče – diagnostické, terapeutické a ošetrovatelské postupy. Fyzikální vyšetření sestrou, zhodnocení aktuálního zdravotního stavu, mapování potřeb, vyhodnocení potenciálních rizik, plánování ošetrovatelských intervencí, edukace, prevence, vedení zdravotnické dokumentace k poskytnuté zdravotní péči (popis, zhodnocení, fotodokumentace). Využívání objektivních škál pro hodnocení rány a celkového stavu pacienta. Koordinace navazující péče – identifikace změny stavu pacienta, zajištění navazující péče odborníkem (např. ambulance hojení ran, podiatrická/podologická ambulance, diabetologická poradna, chirurgická ambulance, stomická sestra apod.). Odběry biologického materiálu. Předepisování zdravotnických prostředků. Sdílení příkladů správné praxe. Aktuální trendy.</p> <p>Specifika ošetrovatelské péče u dětí s akutní nebo nehojící se ránou.</p> <p>Praktické návčiny manipulace s obvazovými materiály pro prevenci a léčbu akutních i nehojících se ran ve</p>	<p>22</p>

	vztahu k fázi hojení rány. Manipulace s léčivými přípravky a zdravotnickými prostředky, doporučené postupy, workshop, rozbor kazuistik.	
Obecné zvláštnosti chorob ve stáří a klinické hodnocení geriatrického pacienta	Geriatrická syndromologie. Změny lidského organismu ve stáří. Polymorbidita, atypická symptomatologie, nespecifické projevy onemocnění, vzdálené příznaky, fenomén ledovce, sklon k chronicitě, řetězení příznaků, riziko rozvoje imobilizačního syndromu, polypragmazie. Potřeby seniorů, odlišnosti individuálních potřeb osob vyšších věkových skupin. Klinické vyšetření geriatrického pacienta. Praktické nácviky hodnocení soběstačnosti, sebepéče, nutričního stavu, rizika pádu, poruch chování u seniorů s využitím hodnotících škál a měřících technik.	3
Specializovaná ošetrovatelská péče o seniory s kognitivními poruchami	Specifika změn mozku ve stáří (morfologické, biochemické). Poruchy kognitivních funkcí. Specializovaná ošetrovatelská péče o seniory s poklesem kognitivních funkcí a demencí. Psychosociální intervence při poskytování ošetrovatelské péče o pacienty s poklesem kognitivních funkcí a demencí. Diferenciální diagnostika demence, deprese, deliria. Domácí péče – diagnostické, terapeutické a ošetrovatelské postupy. Fyzikální vyšetření sestrou, zhodnocení aktuálního zdravotního stavu, mapování potřeb, vyhodnocení potenciálních rizik, plánování ošetrovatelských intervencí, edukace, prevence zhoršení stavu, vedení zdravotnické dokumentace k poskytnuté zdravotní péči. Identifikace symptomů zhoršení zdravotního stavu a zajištění návaznosti péče. Sdílení příkladů správné praxe. Praktické nácviky orientačního hodnocení kognitivních funkcí seniora pro základní diagnostiku demence s využitím hodnotících škál a měřících technik (např. Mini-mental State Examination „MMSE“ apod.).	10
Specializovaná ošetrovatelská péče o pacienta s vybraným infekčním onemocněním, hygienický a protiepidemický režim	Hygienické požadavky na provoz zdravotnických a sociálních zařízení, ochrana proti šíření infekčních onemocnění, ochrana zdraví při práci. Specializovaná ošetrovatelská péče o pacienty s infekčním onemocněním (např. s methycilin rezistentním <i>Staphylococcus aureus</i> (MRSA), hepatitidou B (HBV), hepatitidou C (HCV), Human Immunodeficiency Virem (HIV), herpes simplex (HSV), svrabem, tuberkulózou (TBC), spalničkami, zarděnkami, příušnicemi apod.), způsoby přenosu, edukace, prevence, očkování. Postup při podezření na výskyt infekčního onemocnění v domácím prostředí. Bariérová ošetrovatelská péče, likvidace biologického a kontaminovaného materiálu, ochrana poskytovatelů péče, karanténní opatření, využití zdravotnických	4

	<p>prostředků s ohledem na spektrum účinnosti, eliminace šíření infekce. Infekční onemocnění, která se hlásí orgánu ochrany veřejného zdraví, platné právní předpisy. Sdílení příkladů správné praxe. Aktuální trendy.</p> <p>Specifika ošetrovatelské péče u dětí s infekčním onemocněním.</p> <p>Praktické nácviky protiepidemického režimu s využitím zdravotnických prostředků s ohledem na spektrum účinnosti, workshop, kazuistiky.</p>	
Vysoce specializovaná ošetrovatelská péče o pacienta při selhání základních životních funkcí	<p>Základní neodkladná resuscitace (zahájení, nezahájení, ukončení). Postup při obstrukci dýchacích cest cizím tělesem, komplikace. Využití automatického externího defibrilátoru (AED). Aktivace integrovaného záchranného systému.</p> <p>Rozšířená neodkladná resuscitace, postup resuscitace, postup defibrilace, komplikace, použití zdravotnických prostředků, podání léčivých přípravků.</p> <p>Základní postupy při život ohrožujících stavech – dušení, bezvědomí, úraz elektrickým proudem, masivní krvácení. Nástup akutních stavů v domácí péči, projevy a intervence.</p> <p>Praktické nácviky neodkladné resuscitace na modelech. Simulace kritických stavů v domácí péči, jejich rozeznání a reakce na kritické stavy.</p>	4
Edukace pacientů a jejich osob blízkých v domácí péči	<p>Edukační proces. Zásady, fáze, formy, prostředky. Specifika edukace u různých věkových skupin pacientů – edukace dětí, dospělých, seniorů. Evaluace edukačního procesu, zápis do zdravotnické dokumentace. Možnosti individuálního přístupu ve vzdělávání pacientů a osob blízkých (pečujících, rodinných příslušníků) v prevenci vzniku onemocnění, v prevenci komplikací chronických onemocnění, v postupech ošetrovatelské péče ve vlastním sociálním prostředí. Využití metodiky krátkých intervencí.</p> <p>Praktické nácviky tvorby edukačních jednotek a edukačních plánů.</p>	4
Ukončení teoretické výuky	Hodnocení, shrnutí, zpětná vazba.	4
ODBORNÁ PRAXE V NEAKREDITOVANÉM ZAŘÍZENÍ		
Odborný modul OM 1	Odborná praxe u poskytovatele zdravotních služeb, který poskytuje zdravotní služby nevyléčitelně nemocným pacientům v terminálním stavu ve speciálních lůžkových zařízeních hospicového typu podle § 44a zákona č. 372/2011 Sb., ve znění pozdějších předpisů, nebo domácí péči podle § 10 odst. 1 písm. b) zákona č. 372/2011 Sb., ve znění pozdějších předpisů, a který nemusí být akreditovaným zařízením podle § 45 zákona č. 96/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů.	
Typ modulu	povinný	

Rozsah modulu	120 hodin v rozsahu 15 dnů	
Seznam výkonů	Minimální počet výkonů	
Zavedení nebo ukončení domácí péče nebo paliativní péči	5	
Odebrání anamnézy s využitím informací od osob blízkých	5	
Provedení a dokumentace fyzikálního vyšetření pacienta s využitím hodnotících technik	5	
Porovnání záznamu o stavu pacienta ve srovnání s předchozí návštěvou	5	
Hodnocení stavu dlouhodobě nemocného pacienta z hlediska možných komplikací	5	
Orientační zhodnocení křivky elektrokardiogramu (EKG) a posouzení závažnosti stavu	5	
Péče o zajištěné dýchací cesty u pacienta na umělé plicní ventilaci, včetně zvlhčování vdechované směsi, odsávání z dolních cest dýchacích	5	
Ošetření stomie na dýchacím nebo močovém traktu	5	
Zhodnocení lokalizace, velikosti a fáze hojení rány, fotodokumentace	5	
Převaz nehojící se rány s využitím krytí dle fáze hojení rány	5	
Provedení opatření k prevenci rozvoje dekubitů s využitím zdravotnických prostředků	5	
Katetrizace močového měchýře muže (případně na modelu)	10	
Edukace pacienta ve správném používání osobního inhalátoru	5	
Zajištění domácí oxygenoterapie	5	
Komunikace s pacientem s afázií s využitím zdravotnických prostředků	5	
Ošetření pacienta s chronickou dialýzou	1	
Ošetření/převaz cévního vstupu	5	
Edukace pacienta v aplikaci inzulínu a v prevenci komplikací diabetu mellitu	5	
Změření hodnoty glykemie glukometrem a edukace v selfmonitoringu	5	
Hodnocení soběstačnosti, sebepéče, nutričního stavu a poruch chování u seniorů s využitím hodnotících škál a měřících technik (ADL, IADL a další)	5	
Orientační hodnocení kognitivních funkcí s využitím hodnotících škál a měřících technik (MMSE, Test hodin)	5	
Orientační vyšetření mobility, soběstačnosti a kognitivních funkcí, depresivity	5	
Doporučení vhodné aktivity k posílení nebo udržení paměti, myšlení a úsudku u seniora	5	
Edukace osoby blízké pacienta v prevenci komplikací při zajištění ošetrovatelské péče během nepřítomnosti sestry	2	
Edukace pacienta s epilepsií v režimových opatřeních	2	
ODBORNÁ PRAXE V AKREDITOVANÉM ZAŘÍZENÍ		
Odborný modul OM 1	Odborná praxe u poskytovatele zdravotních služeb, který poskytuje domácí péči podle § 10 odst. 1 písmeno b) zákona č. 372/2011 Sb., ve znění pozdějších předpisů, a který musí být akreditovaným zařízením	

	podle § 45 zákona č. 96/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů.
Typ modulu	povinný
Rozsah modulu	40 hodin v rozsahu 5 dnů
Cíl	Přípravit všeobecnou sestru na poskytování zdravotní péče ve vlastním sociálním prostředí pacienta.
Seznam výkonů	Minimální počet výkonů
Zavedení domácí péče	1
Vyplnění poukazu na vyšetření/ošetření v domácí péči (DP – tiskopis VZP 06)	1
Zahájení administrativních úkonů a zavedení zdravotnické dokumentace	1
Vykonání první návštěvy a posouzení bezpečí domácího prostředí	1
Odebrání anamnézy s využitím informací od osob blízkých	1
Provedení a dokumentace fyzikálního vyšetření s využitím hodnotících technik a škál	1
Zhodnocení zdravotního stavu a fyziologických funkcí (např. krevní tlak, pulz, tělesnou teplotu, dýchání, vědomí, svalový tonus apod.)	1
Zhodnocení stavu výživy – BMI, tricipitální kožní řasu (kaliperem), obvod paže, biochemické údaje, výživovou anamnézu apod.)	1
Zhodnocení hydratace (úbytek hmotnosti, hypotenze, suché sliznice, snížený kožní turgor, slabý a rychlý pulz, vpadnuté a kalné oči apod.)	1
Vyhodnocení a diagnostika ošetrovatelských problémů	1
Tvorba plánu ošetrovatelské péče	1
Naplánování obsahu a rozsahu ošetrovatelské péče	1
Realizace ošetrovací návštěvy s odborným výkonem – TYP I. (30 minut)	1
Realizace ošetrovací návštěvy s odborným výkonem – TYP II. (45 minut)	1
Realizace ošetrovací návštěvy s odborným výkonem – TYP III. (60 minut)	1
Realizace ošetrovací návštěvy s odborným výkonem – TYP IV. (15 minut)	1
Porovnání záznamu o stavu pacienta ve srovnání s předchozí návštěvou	1
Zhodnocení rizika zanedbávání pacienta/seniora nebo týrání	1
Ošetření stomie na dýchacím nebo močovém traktu	1
Ošetření tracheostomie bez indikace lékaře	1
Podání domácí oxygenoterapie bez indikace lékaře	1
Ošetření pacienta s chronickou dialýzou	1
Zhodnocení stavu kůže a predilekčních míst	1
Provedení převazu nehojící se rány s využitím krytí dle fáze hojení rány	5
Předepsání cvičně vybraného zdravotnického prostředku (např. stomické pomůcky apod.)	1
Předepsání cvičně vybraného léčivého přípravku (např. terapeutické krytí pro hojení akutních nebo chronických ran apod.)	1
Péče o kůži v okolí nehojící se rány, ošetření suché kůže	1

Provedení rehabilitačního ošetřování s využitím kinestetiky a Bobath konceptu	5
Edukace pacienta v aplikaci inzulínu a v prevenci komplikací diabetu mellitu	5
Změření hodnoty glykemie a edukace v selfmonitoringu	5
Katetrizace močového měchýře muže (případně na modelu)	10
Ukončení domácí péče	1
Doporučení navazující péče odborníkem po identifikaci změny stavu pacienta (např. do ambulance pro léčbu a hojení ran, podiatrické/podologické ambulance, diabetologické poradny, chirurgické ambulance, stomické sestry apod.),	1
Edukace pacienta a jeho osoby blízké v ošetřovatelských postupech podle aktuálního zdravotního stavu a očekávaného průběhu další péče	1
Edukace osoby blízké (pečující, rodinné příslušníky) v doporučeném ošetřovatelském postupu (např. při použití osobního inhalátoru, oxygenoterapii, v aplikaci inzulínu, selfmonitoringu, bilanci tekutin apod.)	1
Edukace pacienta ohroženého závislostí nebo závislého na návykových látkách v možnostech léčby, využití služeb sociální prevence a možnostech účasti v programech sociálního poradenství	1
Edukace pacienta a jeho osoby blízké v prevenci vzniku komplikací zdravotního stavu	1
Výsledky vzdělávání	<p>Absolvent bude mít při poskytování zdravotní péče ve vlastním sociálním prostředí pacienta tyto teoretické vědomosti a bude znát:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ekonomické a organizační předpoklady pro zajištění provozu domácí péče, 2. požadavky na minimální věcné a technické vybavení kontaktního pracoviště, 3. administrativní činnosti spojené se zavedením a ukončením domácí péče, 4. postup vyplnění poukazu na vyšetření/ošetření DP – tiskopisu VZP 06, 5. postup a východiska pro plánování obsahu a rozsahu ošetřovatelské péče ve vlastním sociálním prostředí pacienta po zhodnocení jeho zdravotního stavu, 6. indikace a předepisování vybraných zdravotnických prostředků a léčivých přípravků sestrou, 7. návaznost na sociální služby a vzájemné propojení zdravotních a sociálních služeb, 8. roli sestry v primární péči, 9. druhy, obsah a časové rozmezí preventivních prohlídek, 10. průběh a účel návštěvní služby v rámci primární péče, 11. přehled návykových látek a jejich vlastnosti, 12. problematiku závislostí, zdravotní a právní aspekty související se zneužíváním návykových látek, 13. možnosti pomoci osobám ohroženým závislostí nebo závislým na návykových látkách,

	<ol style="list-style-type: none">14. rizika ionizujícího a neionizujícího záření, jeho účinky na živý organismus,15. systém radiační ochrany, zásady pro uplatňování požadavků radiační ochrany a praktické metody ochrany před ionizujícím a neionizujícím zářením,16. platné právní předpisy ve vztahu k poskytování zdravotních služeb a odpovědnosti při poskytování zdravotních služeb,17. platné právní předpisy ve vztahu k použití zdravotnických prostředků a zacházení s léčivými přípravky,18. odběr a postup zápisu anamnézy,19. fyzikální vyšetření sestrou a vyšetření celkového stavu včetně orientačního vyšetření mobility, soběstačnosti, kognitivních funkcí a depresivity,20. specializovanou ošetrovatelskou péči o pacienty s onemocněním kardiovaskulárního systému včetně edukace,21. specializovanou ošetrovatelskou péči o pacienty s onemocněním dýchacích cest včetně edukace,22. specializovanou ošetrovatelskou péči o pacienty léčené chronickou dialýzou včetně edukace,23. specializovanou ošetrovatelskou péči o mužského pacienta se zavedeným močovým katétre v domácí péči včetně edukace,24. indikace ke katetrizaci močového měchýře muže a stavy vyžadující intermitentní katetrizaci,25. kontraindikace katetrizace a rekatetrizace močového měchýře u mužů,26. komplikace při zavedení permanentního močového katétru u mužů včetně jejich řešení,27. specifika ošetrovatelské péče o pacienta s epicystostomií,28. psychologický přístup k mužskému pacientovi s permanentním močovým katétre,29. sexuální problematiku u mužů po intermitentní katetrizaci močového měchýře a s permanentním močovým katétre,30. ošetrovatelskou péči o mužského pacienta se zavedeným močovým katétre,31. specializovanou ošetrovatelskou péči o pacienty s gastroenterologickým onemocněním včetně edukace,32. specifika ošetrovatelské péče o pacienty s neurologickým onemocněním včetně edukace,33. význam časného zahájení antikoagulační a antiagregační terapie a fyzioterapie u pacientů po cévní mozkové příhodě,34. specializovanou ošetrovatelskou péči o pacienty s poruchou mobility,35. specializovanou ošetrovatelskou péči o pacienty s onemocněním diabetes mellitus včetně edukace,36. specializovanou ošetrovatelskou péči o pacienty s onemocněním diabetická noha včetně edukace,37. specializovanou ošetrovatelskou péči o pacienty s nehojící se
--	--

	<p>ránou nebo defektem včetně edukace,</p> <ol style="list-style-type: none">38. fáze hojení rány,39. faktory ovlivňující hojení rány, postupy sanace spodiny rány, možnosti podpory hojení rány a evaluaci rány,40. rozdělení preventivních a terapeutických materiálů pro prevenci a léčbu nehojících se ran (amorfních i plošných),41. doporučené postupy pro péči o nehojící se rány,42. indikaci a předepisování zdravotnických prostředků pro fázové hojení ran,43. význam výživy a hydratace při léčbě nehojící se rány,44. obecné zvláštnosti chorob ve stáří a klinické hodnocení geriatrického pacienta,45. geriatrickou syndromologii, atypickou symptomatologii,46. nespecifické projevy onemocnění, vzdálené příznaky, fenomén ledovce, sklon k chronicitě, řetězení příznaků,47. problematiku polypragmázie,48. odlišnosti individuálních potřeb osob vyšších věkových skupin,49. specifika změn v mozku ve stáří (morfologické, biochemické),50. specializovanou ošetrovatelskou péči o seniory s poklesem kognitivních funkcí (např. paměť, myšlení, úsudek apod.) a demencí včetně edukace osob blízkých pacienta,51. diferenciální diagnostiku demence, deprese, deliria,52. specializovanou ošetrovatelskou péči o pacienty s infekčním onemocněním včetně edukace,53. způsoby ochrany proti šíření infekčních onemocnění a ochranu zdraví při práci,54. postup při podezření na výskyt infekčního onemocnění v domácím prostředí včetně edukace,55. postup likvidace biologického a kontaminovaného materiálu v souladu s právními předpisy,56. infekce, které podléhají hlášení orgánu ochrany veřejného zdraví včetně edukace pro eliminaci šíření infekce,57. zásady, fáze, formy, prostředky úspěšné edukace pacientů a jejich osob blízkých,58. metodiku krátkých intervencí, motivační a komunikační techniky. <p>Absolvent bude připraven při poskytování zdravotní péče ve vlastním sociálním prostředí na tyto praktické činnosti:</p> <ol style="list-style-type: none">1. zavést (a ukončit) domácí péči u dítěte, včetně administrativního zajištění,2. plánovat obsah i rozsah ošetrovatelské péče ve vlastním sociálním prostředí pacienta s ohledem na jeho aktuální zdravotní stav a vyplnit poukaz domácí péče,3. plánovat časovou náročnost poskytované ošetrovatelské péče ve vlastním sociálním prostředí pacienta s ohledem na jeho aktuální
--	--

	<p>zdravotní stav,</p> <ol style="list-style-type: none">4. odebrat anamnézu od pacienta s využitím informací od osob blízkých (pečujících, rodinných příslušníků),5. provést a zapsat fyzikální vyšetření, odebrat anamnézu a zhodnotit zdravotní stav pacienta v jeho vlastním sociálním prostředí,6. konzultovat vývoj zdravotního stavu, spolupracovat s praktickým lékařem pro dospělé, s praktickým lékařem pro děti, ošetřujícím lékařem nebo lékařem specialistou,7. identifikovat symptomy zhoršení zdravotního stavu a zajistit návaznost péče,8. provést výkony první návštěvy včetně zhodnocení sociální situace pacienta a možnosti zapojení sociálního pracovníka nebo pečovatelské služby,9. vykonávat návštěvní službu v rámci primární péče,10. vykonat první návštěvu, posoudit bezpečí domácího prostředí včetně zhodnocení sociální situaci pacienta a případně kontaktovat sociálního pracovníka,11. zhodnotit rizika možného zanedbávání pacienta/seniora nebo týrání12. hodnotit zdravotní stav a fyziologické funkce pacienta,13. orientačně hodnotit EKG a rozpoznat závažné poruchy srdečního rytmu u pacienta,14. předepisovat vymezené zdravotnické prostředky pacientům, např. kompresivní pomůcky, elastické bandáže, antitrombotické punčochy, pažní návleky a jiné s ohledem na výsledky vyšetření, zhodnocení aktuálního zdravotního stavu nemocného a postižení cévního systému (tepenného, žilního, lymfatického),15. indikovat a zavádět oxygenoterapii, pečovat o pacienta s domácí oxygenoterapií včetně zvlhčování dýchacích cest, obsluhu koncentrátoru kyslíku a medicínální plynů včetně edukace,16. indikovat a zavádět inhalační terapii a edukovat ve správném postupu inhalace,17. pečovat o zajištěné dýchací cesty u dětí na umělé plicní ventilaci, včetně zvlhčování vdechované směsi, odsávání z dolních cest dýchacích, tracheobronchiální laváže a edukovat v obsluze ventilátoru,18. provádět výměnu tracheostomické kanyly bez indikace lékaře,19. komunikovat s dítětem na umělé plicní ventilaci, provádět stimulaci vnímání, dechovou rehabilitaci, polohování, hygienickou péči, péči o vyprazdňování, spánek,20. zajišťovat ošetrovatelskou péči o pacienta s chronickou dialýzou prováděnou mimo dialyzační středisko,21. předepisovat inkontinenční pomůcky s ohledem na aktuální zdravotní stav pacienta,22. předepisovat stomické pomůcky, stomické systémy a přípravky na ošetření peristomální kůže s ohledem na aktuální zdravotní stav dítěte,
--	--

	<ol style="list-style-type: none">23. předepisovat vhodné kompenzační pomůcky pro zajištění mobility s ohledem na závažnost postižení,24. provádět katetrizaci a rekatetrizaci močového měchýře u mužů včetně edukace,25. předepisovat inkontinenční pomůcky s ohledem na aktuální zdravotní stav pacienta,26. výměnu epicystostomické kanyly,27. předepisovat stomické pomůcky, stomické systémy a přípravky na ošetření peristomální kůže s ohledem na aktuální zdravotní stav pacienta,28. aktivizovat pacienta, využívat prvky Bobath konceptu a kinestetiky,29. předepisovat vhodné kompenzační pomůcky pro zajištění mobility s ohledem na závažnost postižení,30. edukovat pacienta v selfmonitoringu glykemie a opatřeních k dosažení fyziologických hodnot,31. edukovat pacienta v inzulínoterapii, v akutních a pozdních komplikacích onemocnění diabetes mellitus,32. předepisovat diabetické pomůcky (např. proužky apod.),33. identifikovat pacienty v riziku vzniku dekubitů a používat profylaktická krytí s ohledem na predilekční místo,34. pracovní postupy pro použití vhodných obvazových materiálů s ohledem na fázi hojení,35. předepisovat terapeutická krytí a obvazový materiál k ošetření nehojících se ran, s ohledem na stav spodiny rány, přítomnost infekce, velikost a lokalizaci rány,36. koordinovat navazující péči odborníkem po identifikaci změny stavu pacienta (např. do ambulance pro léčbu a hojení ran, podiatrické/podologické ambulance, diabetologické poradny, chirurgické ambulance, stomické sestry apod.),37. provádět screeningové metody k hodnocení soběstačnosti, sebpéče, nutričního stavu a poruch chování u seniorů,38. orientačně hodnotit kognitivních funkce seniora s využitím screeningových metod (např. Mini-mental State Examination „MMSE“, Test hodin, Škála deprese apod.),39. provádět psychosociální intervence při poskytování ošetrovatelské péče o pacienty s poklesem kognitivních funkcí a demencí,40. likvidovat biologický a kontaminovaný materiál v souladu s platnými právní předpisy,41. provádět postupy protiepidemického režimu s využitím zdravotnických prostředků včetně edukace,42. předepisovat dezinfekční prostředky k eradikaci šíření infekčního onemocnění s ohledem na spektrum účinnosti a způsob použití,43. doporučovat vhodná očkování v rámci prevence šíření infekčních onemocnění (např. spalničky, herpes zoster, HPV
--	---

	<p>apod.),</p> <p>44. zahájit neodkladnou resuscitaci u pacientů při selhání základních životních funkcí, včetně použití automatizovaného externího defibrilátoru a aktivace integrovaného záchranného systému,</p> <p>45. edukovat pacienty a osoby blízké (rodinné příslušníky, pečující) v prevenci vzniku onemocnění, závislosti na návykových látkách, v postupech ošetrovatelské péče, v prevenci komplikací s ohledem na aktuální zdravotní stav.</p>
Způsob ukončení modulu	Hodnocení úrovně dosažených výsledků vzdělávání – test nebo zkouška nebo písemná práce nebo kolokvium. Dále splnění odborné praxe a potvrzení splněných výkonů daných pro odborný modul 1.

3.1.2 Učební osnova odborného modulu 2

Odborný modul OM 2	Paliativní péče	
Typ modulu	povinný	
Rozsah modulu	<p>40 hodin teoretické výuky v rozsahu 5 dnů</p> <p>40 hodin odborné praxe v rozsahu 5 dnů u poskytovatele zdravotních služeb, který poskytuje zdravotní služby nevyлéčitelně nemocným pacientům v terminálním stavu ve speciálních lůžkových zařízeních hospicového typu podle § 44a zákona č. 372/2011 Sb., ve znění pozdějších předpisů, nebo domácí péči podle § 10 odst. 1 písmeno b) zákona č. 372/2011 Sb., ve znění pozdějších předpisů, a který nemusí být akreditovaným zařízením podle § 45 zákona č. 96/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů.</p> <p>40 hodin odborné praxe v rozsahu 5 dnů u poskytovatele zdravotních služeb, který poskytuje zdravotní služby nevyлéčitelně nemocným pacientům v terminálním stavu ve speciálních lůžkových zařízeních hospicového typu podle § 44a zákona č. 372/2011 Sb., ve znění pozdějších předpisů, a který musí být akreditovaným zařízením podle § 45 zákona č. 96/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů.</p>	
Cíl	Přípravit všeobecnou sestru na poskytování paliativní péče, tlumení příznaků terminálního stavu a mírnění utrpení pacienta, který má nevyлéčitelné onemocnění.	
TEORETICKÁ VÝUKA		
Téma	Rozpis učiva	Minimální počet hodin
Paliativní péče	<p>Vývoj paliativní péče poskytované v České republice a v zahraničí, dostupnost, koordinace, návaznost péče. Spektrum diagnóz u dospělých. Postavení a možnosti paliativní péče v systému zdravotních a sociálních služeb. Potřeba paliativní péče vzhledem k demografickému vývoji a statistickým údajům o místě úmrtí.</p> <p>Potřeby pacienta v závěru života a osob blízkých. Multidisciplinární tým, podpůrný tým, role jednotlivých členů včetně kompetencí, průběh</p>	2

	schůzky multidisciplinárního týmu. Zdroje financování. Aktuální trendy.	
Organizace a provoz hospice	Koordinace předání pacienta z lůžkové péče do hospice. Příjem pacienta, indikace, výkony, ekonomika provozu hospice, personální zabezpečení, spolupráce s lékařem, věcné a technické vybavení, vedení zdravotnické dokumentace. Vybavení návštěvní brašny. Povinnosti v oblasti evidence a nakládání s tiskopisy a léčivými přípravky s obsahem návykové látky. Používání léčivých přípravků a zdravotnických prostředků, dodržování požadavků vyplývajících z právních předpisů. Aktuální trendy.	2
Psychologická témata v paliativní péči	Sdělení diagnózy závažného onemocnění a nepříznivé prognózy. Sestra a nevléčitelně nemocný pacient, zprostředkování odborné psychologické pomoci, zásady podpůrné komunikace, empatie. Psychosociální podpora pacienta a osob blízkých (rodinných příslušníků, pečujících) ze strany sestry. Role psychologa a psychoterapeuta v paliativním týmu. Komunikace plánu paliativní péče, přání a preference v závěru života. Fáze adaptace pacienta a jeho rodiny na nevléčitelné onemocnění a specifické potřeby psychologické podpory v jednotlivých fázích. Interdisciplinární týmová komunikace a poradenství v práci s terminálně nemocným pacientem. Psychologické aspekty chronické bolesti a komunikační podpora pacienta s chronickou bolestí. Zásady komunikace s pozůstalými po úmrtí pacienta, možnosti emoční a komunikační podpory. Praktické nácviky komunikačních dovedností v paliativní péči. Vhodné postupy při poskytování psychosociální podpory nevléčitelně nemocného pacienta, osob blízkých a pozůstalých s využitím kazuistik, zkušeností a příkladů správné praxe.	8
Terapie nádorové a nenádorové bolesti u pacienta s pokročilým onemocněním v paliativní péči	Nejčastější typy bolesti u pacientů s nevléčitelným onemocněním: nádorová bolest, chronická bolest pohybového aparátu, centrální a periferní neuropatická bolest, akutní bolest, celková bolest („total pain“), průlomová bolest. Hodnocení bolesti. Farmakoterapie chronické bolesti: neopioidní analgetika, opioidní analgetika, koanalgetika, způsoby podání analgetik a léčivých přípravků s obsahem návykové látky, nežádoucí účinky analgetik. Podání náplastových forem analgetik a rychle působících preparátů. Problematika abúzu a lékových závislostí u pacientů s pokročilým onemocněním. Tlumení symptomů terminálního stavu. Prevence	3

	<p>průlomové bolesti při manipulaci s imobilním pacientem v paliativní péči. Nefarmakologické postupy zvládnání nádorové a nenádorové bolesti.</p>	
<p>Specializovaná ošetrovatelská péče o zajištěné vstupy</p>	<p>Specializovaná ošetrovatelská péče o implantabilní venózní port (PORT), periferní implantovaný centrální žilní katétr (PICC) apod. a o epidurální katétr. Aplikace léčiv, infuzních roztoků nebo výživy. Praktické příklady ředění léčiv. Kontinuální podávání léčiv lineárním dávkovačem, komplikace, vedení zdravotnické dokumentace k poskytnuté zdravotní péči. Používání zdravotnických prostředků, zacházení s léčivými. Praktické návčiny aplikace léčiv do portu s využitím Huberovy jehly a do PICC katétru na modelu.</p>	4
<p>Typické trajektorie závěru života člověka a symptomy pokročilého onemocnění</p>	<p>Typické trajektorie (průběhy) závěru života člověka – u onkologických onemocnění, chronických orgánových selhání a geriatrické křehkosti. Tělesné symptomy v terminální fázi nejčastějších chronických onemocnění: nádorové onemocnění, chronické srdeční selhání, chronické respirační selhání (CHOPN), neurologické onemocnění, syndrom terminální geriatrické deteriorace, multiorgánové selhání v prostředí intenzivní péče. Hodnocení symptomů v kontextu chronického onemocnění: dotazníkové nástroje, symptomové škály, komunikace o symptomech s pacienty, jejich rodinami a blízkými. Respirační symptomy (nejčastější příčiny, možnosti nefarmakologické a farmakologické léčby, specifika paliativního ošetrovatelství): dušnost, kašel. Gastrointestinální symptomy (nejčastější příčiny, možnosti nefarmakologické a farmakologické léčby, specifika paliativního ošetrovatelství): nevolnost a zvracení, nechutenství/kachexie, průjem/zácpa, maligní střevní obstrukce. Neuropsychiatrické symptomy a syndromy (nejčastější příčiny, možnosti nefarmakologické a farmakologické léčby, specifika paliativního ošetrovatelství): úzkost, deprese, delirium, demence, poruchy spánku. Ostatní symptomy (nejčastější příčiny, možnosti nefarmakologické a farmakologické léčby, specifika paliativní péče): pocení, svědění. Nejčastěji podávané léčivé přípravky za účelem tlumení symptomů terminálního stavu. Způsoby aplikace léčiv, vedení zdravotnické dokumentace poskytnuté paliativní péče, příklady ředění léčiv, používání zdravotnických prostředků, sdílení příkladů správné praxe.</p>	8

Ošetrovatelská péče o nevléčitelně nemocného v terminálním stavu a péče o pozůstalé	Nevyléčitelně nemocný pacient a jeho potřeby v závěru života, životní příběh pacienta. Symptomy progresu základního nevléčitelného onemocnění. Projevy selhávání základních životních funkcí, poslední hodiny života. Tlumení klinických příznaků (bolest, dušnost, chrčivé dýchání, úzkost, delirium), farmakologická sedace. Rodinná rada „family conference“. Práce s plánem paliativní péče. Doprovázení umírajících. Potřeby pozůstalých a truchlících rodinných příslušníků, fáze truchlení. Nejčastější otázky pozůstalých, praktické informace a pomoc pozůstalým. Spiritualita, náboženství, kulturní zvyklosti pacienta a jeho rodiny na prožívání nemoci a umírání.	3
Sociální problematika pacienta v paliativní péči	Sociální problematika pacienta v paliativní péči. Psychosociální aspekty nemoci, pracovní role, finanční zabezpečení rodiny, změna prostředí, společenská role, plánování budoucnosti. Role sociálního pracovníka v multidisciplinárním týmu, sociální poradenství. Vztahové a společenské dopady nevléčitelné nemoci (sociální ztráty, sociální izolace, sociální smrt), sociální plán, kazuistiky.	2
Právní aspekty paliativní péče	Paliativní péče z pohledu platných právních předpisů a dalších dokumentů (Listina základních práv a svobod, Úmluva o lidských právech a biomedicíně, Zákon o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování, doporučení ČLK, Etický kodex „Práva pacientů“ apod.). Poskytování zdravotních služeb na náležité odborné úrovni (marná léčba, ukončení péče o pacienta, problematika eutanázie apod.). Rozhodování pacienta při poskytování zdravotních služeb (péče bez souhlasu, informovaný souhlas, negativní revers). Úmrtí pacienta a související otázky (postup při úmrtí, nakládání se zdravotnickou dokumentací a věcmi zemřelého, provádění pitev, poskytování informací po smrti pacienta). Pořízení pro případ smrti (závěť, dědická smlouva, dovětek). Dříve vyslovená přání a jiné formy zástupného rozhodování u pacientů v závěru života.	4
Reflexe vlastní práce při poskytování paliativní péče	Každodenní blízkost smrti, respekt před životem a umíráním, sebereflexe. Psychohygienu v paliativní péči a péče „o sebe sama“. Postupy vlastní duševní hygieny. Zdroje stresu v paliativní péči, strategie vyrovnávání se se stresem. Syndrom vyhoření, příčiny, projevy, možnosti řešení. Péče o tým poskytující paliativní péči. Praktické návčivky – sebezkušenostní seminář. Očekávání od vzdělávání „Kde je moje role v paliativní péči?“ Metoda supervize.	3
Ukončení teoretické	Hodnocení, shrnutí, zpětná vazba.	1

výuky		
ODBORNÁ PRAXE V NEAKREDITOVANÉM ZAŘÍZENÍ		
Odborný modul OM 2	Odborná praxe u poskytovatele zdravotních služeb, který poskytuje zdravotní služby nevléčitelně nemocným pacientům v terminálním stavu ve speciálních lůžkových zařízeních hospicového typu podle § 44a zákona č. 372/2011 Sb., ve znění pozdějších předpisů, nebo domácí péči podle § 10 odst. 1 písmeno b) zákona č. 372/2011 Sb., ve znění pozdějších předpisů, a který nemusí být akreditovaným zařízením podle § 45 zákona č. 96/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů.	
Typ modulu	povinný	
Rozsah modulu	40 hodin v rozsahu 5 dnů	
Seznam výkonů		Minimální počet výkonů
Vyhodnocení symptomů a potřeb u nevléčitelně nemocného pacienta		1
Tvorba plánu paliativní péče		1
Vyhodnocení aktuálních ošetrovatelských problémů (např. respirační, gastrointestinální, neuropsychiatrické apod.)		1
Podílení se na realizaci plánu paliativní péče s důrazem na kvalitu života, pohodlí a přání pacienta		1
Vyhodnocení a monitorace bolesti u vybraného pacienta se zvláštním důrazem na intervence v prevenci průlomové bolesti		1
Manipulace s imobilním pacientem s důrazem na prevenci průlomové bolesti		1
Polohování imobilního pacienta podle zásad ergonomické strategie		1
Zhodnocení psychosociální situace pacienta (např. rodinné vztahy, možnosti zajištění péče apod.)		1
Zhodnocení charakteru a intenzity bolesti a ostatních tělesných symptomů (např. úzkost, deprese, delirium, únava, dušnost, chrčivé dýchání apod.)		1
Návrh plánu pomoci pro rodinné příslušníky pacienta v terminálním stavu		1
Podílení se na psychosociální podpoře osob blízkých nebo pozůstalých		1
ODBORNÁ PRAXE V AKREDITOVANÉM ZAŘÍZENÍ		
Odborný modul – OM 2	Odborná praxe u poskytovatele zdravotních služeb, který poskytuje zdravotní služby nevléčitelně nemocným pacientům v terminálním stavu ve speciálních lůžkových zařízeních hospicového typu podle § 44a zákona č. 372/2011 Sb., ve znění pozdějších předpisů, a který musí být akreditovaným zařízením podle § 45 zákona č. 96/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů.	
Typ modulu	povinný	
Rozsah modulu	40 hodin v rozsahu 5 dnů	
Cíl	Přípravit všeobecnou sestru na poskytování paliativní péče, osvojením si postupů při používání léčivých přípravků a zdravotnických prostředků k tlumení vážných tělesných symptomů a bolesti.	
Seznam výkonů		Minimální počet výkonů

Seznámení se s provozem hospice, multidisciplinárním týmem, vedením zdravotnické dokumentace, plánem paliativní péče	1
Účast na poradě multidisciplinárního pracovního týmu	1
Identifikace náplně práce jednotlivých členů multidisciplinárního týmu	1
Seznámení se s vybavením pracoviště léčivý a zdravotnickými prostředky	1
Seznámení se s vybavením pracoviště léčivými přípravky a zdravotnickými prostředky k tlumení vážných symptomů terminálního stavu	1
Seznámení se s postupem objednávání a uložení léčivých přípravků a zdravotnických prostředků a s postupem likvidace nespotebívaných opiátů	1
Seznámení se s uložením léčiv vyžadujících sníženou teplotu pro uchování, uložení a označení léčiv s vyšší mírou rizika, zabezpečení návykových látek	1
Podílení se na tvorbě plánu paliativní péče	1
Podílení se na zajištění ošetrovatelské péče o pacienta v terminálním stavu	1
Identifikace obvyklých postupů pro zajištění prevence průlomové bolesti	1
Identifikace obvyklých postupů stimulace vnímání u imobilního pacienta	1
Zavedení subkutánní kanyly a aplikace hypodermoklýzy	1
Aplikace léčiva v infúzi subkutánně nebo do zajištěného vstupu (PICC, PORT, epidurální katétr) ke zmírnění symptomů terminálního stavu	1
Provedení záznamu o použití lineárního dávkovače a zápis o podaných lécích do zdravotnické dokumentace	1
Vyhodnocení a průběžná monitorace bolest u nevléčitelně nemocného pacienta	1
Seznámení se s postupy doprovázení pacienta v terminálním stavu	1
Komunikace s pacientem v terminálním stavu a osobami blízkými	1
Poskytnutí psychosociální podpory osobám blízkým (pečujícím, rodinným příslušníkům) při péči o umírajícího pacienta	1
Zhodnocení charakteru a intenzity bolesti a ostatních tělesných symptomů (např. úzkost, deprese, delirium, únava, dušnost, chrčivé dýchání apod.)	1
Návrh plánu pomoci pro pozůstalé	1
Podílení se na psychosociální podpoře pozůstalých	1
Výsledky vzdělávání	<p>Absolvent bude mít při poskytování zdravotních služeb nevléčitelně nemocným pacientům v terminálním stavu tyto teoretické vědomosti a bude znát:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. postavení paliativní péče v systému zdravotních a sociálních služeb, 2. aktuální trendy v oboru paliativní péče, 3. potřebnost rozvoje paliativní péče vzhledem k demografickému vývoji a statistickým údajům o místě úmrtí, 4. koordinaci předání pacienta z lůžkové péče do hospice nebo domácí péče, 5. potřeby pacienta v závěru života a jeho osob blízkých, 6. role jednotlivých členů multidisciplinárního (podpůrného) týmu, 7. popsat možnosti financování paliativní péče, 8. charakterizovat ekonomiku provozu hospice/domácí péče a vedení zdravotnické dokumentace,

	<ol style="list-style-type: none">9. vyjmenovat výkony uvedené v registračních listech a úhradové mechanismy,10. standardy paliativní péče,11. povinnosti v oblasti evidence a nakládání s tiskopisy a léčivými přípravky s obsahem návykové látky,12. podávání léčivých přípravků, jejich skladování, transport a způsoby likvidace opiátů,13. postup použití zdravotnických prostředků a jejich evidenci,14. roli psychologa a psychoterapeuta v paliativním týmu,15. komunikaci plánu paliativní péče, přání a preferencí v závěru života,16. fáze adaptace pacienta a jeho rodiny na nevléčitelné onemocnění,17. specifické potřeby psychologické podpory v jednotlivých fázích nevléčitelného onemocnění,18. význam interdisciplinární týmové komunikace při péči o terminálně nemocného pacienta,19. psychologické aspekty chronické bolesti,20. možnosti emoční a komunikační podpory pro pozůstalé,21. terapii nádorové a nenádorové bolesti u pacienta s pokročilým onemocněním v paliativní péči,22. prevenci průlomové bolesti při manipulaci s imobilním pacientem v paliativní péči,23. specializovanou ošetrovatelskou péči o implantabilní venózní port (PORT), periferní implantovaný centrální žilní katétr (PICC) apod. a o epidurální katétr,24. typické trajektorie (průběhy) závěru života člověka u onkologických onemocnění, chronických orgánových selhání a geriatrické křehkosti,25. tělesné symptomy v terminální fázi nejčastějších chronických onemocnění (např. nádorové onemocnění, chronické srdeční selhání, chronické respirační selhání (CHOPN), neurologické onemocnění, syndrom terminální geriatrické deteriorace, multiorgánové selhání v prostředí intenzivní péče apod.),26. symptomy pokročilého onemocnění (respirační, gastrointestinální, neuropsychiatrické a ostatní),27. nejčastěji podávané léčivé přípravky za účelem tlumení symptomů terminálního stavu a způsoby jejich ředění,28. projevy selhávání základních životních funkcí, poslední hodiny života,29. potřeby pozůstalých a truchlících rodinných příslušníků,30. fáze truchlení a nejčastější otázky pozůstalých,31. spirituální potřeby umírajících s ohledem na náboženství a jejich vliv na prožívání nemoci a umírání,32. psychosociální aspekty nemoci (ztráta pracovní role, finančního zabezpečení rodiny, změna prostředí, společenské role,
--	--

	<p>plánování budoucnosti),</p> <ol style="list-style-type: none">33. role sociálního pracovníka v multidisciplinárním týmu, sociální poradenství,34. vztahové a společenské dopady nevléčitelné nemoci (sociální ztráty, sociální izolace, sociální smrt), sociální plán,35. právní aspekty paliativní péče (např. paliativní péče z pohledu platných právních předpisů, poskytování zdravotních služeb na náležité odborné úrovni, rozhodování pacienta při poskytování zdravotních služeb, postup při úmrtí, nakládání se zdravotnickou dokumentací a věcmi zemřelého, provádění pitev, poskytování informací po smrti pacienta, pořízení pro případ smrti, dříve vyslovená přání a jiné formy zástupného rozhodování u pacientů v závěru života apod.),36. vhodné postupy psychohygieny v péči „o sebe sama“, strategie vyrovnávání se se stresem,37. příčiny, projevy a možnosti prevence syndromu vyhoření. <p>Absolvent bude připraven při poskytování zdravotních služeb nevléčitelně nemocným pacientům v terminálním stavu na tyto praktické činnosti:</p> <ol style="list-style-type: none">1. poskytovat paliativní péči a koordinovat multidisciplinární týmovou spolupráci při zajištění péče o pacienta v terminální fázi nemoci a terminálním stavu,2. vést zdravotnickou dokumentaci o poskytnuté paliativní péči a zásadních rozhodnutích pacienta a jeho osob blízkých,3. zavádět paliativní přístup v zařízeních, která nejsou specializované na poskytování paliativní péče,4. komunikovat s nevléčitelně nemocným pacientem a jeho osobami blízkými a provázet je terminálním stavem,5. komunikovat s pacientem a jeho osobami blízkými další průběh ošetrovatelské péče u pacienta s pokročilým nevléčitelným onemocněním,6. vypracovat plán paliativní péče,7. poskytovat paliativní péči v souladu s paliativním plánem a ve spolupráci s osobami blízkými pacienta,8. vést zdravotnickou dokumentaci o poskytnuté paliativní péči a zásadních rozhodnutích pacienta a jeho osob blízkých,9. poskytovat psychosociální podporu nevléčitelně nemocným pacientům a jejich osobám blízkým (pečujícím, rodinným příslušníkům),10. zprostředkovat odbornou psychologickou pomoc,11. identifikovat aktuální potřeby nevléčitelně nemocného pacienta, hodnotit a měřit bolest a bolestivé chování včetně somatické a psychické složky,12. tlumit symptomy terminálního stavu,13. manipulovat s imobilním pacientem v paliativní péči s ohledem na ergonomické strategie a prevenci průlomové bolesti,
--	---

	<ol style="list-style-type: none"> 14. zvládat bolest farmakologickými i nefarmakologickými postupy, 15. aplikovat léčivé přípravky do portu s využitím Huberovy jehly a do PICC katétru – infuzní roztoky nebo parenterální výživu, 16. aplikovat léčivé přípravky a infuzní terapii (např. PORT, PICC, epidurální katétr apod.) k mírnění utrpení a tlumení bolesti u pacientů v terminálním stavu, 17. používat lineární dávkovač a kontinuálně podávat léčiva k tlumení symptomů terminálního stavu a sledovat možné komplikace, 18. řešit akutní symptomy terminálního stavu včetně strachu a úzkosti, 19. provádět hypodermoklýzu pro zajištění hydratace pacienta, 20. hodnotit symptomy progresu základního nevléčitelného onemocnění (dotazníkové nástroje, symptomové škály, komunikace o symptomech s pacienty a jejich osobami blízkými), 21. vyslechnout životní příběh pacienta a respektovat jeho potřeby v závěru života, 22. edukovat osoby blízké pacienta (pečující, rodinné příslušníky) v postupech ošetrovatelské péče a v možnostech zmírňování symptomů při zajištění paliativní péče o pacienta v terminální fázi nemoci a terminálním stavu, 23. připravit osoby blízké pacienta na doprovázení během umírání, 24. doprovázet umírajícího pacienta, rozpoznat terminální stav a podporovat osoby blízké (pečující, rodinné příslušníky) v doprovázení, 25. pečovat o zemřelé tělo pacienta a připravit rituály rozloučení, 26. pečovat o pozůstalé, 27. pečovat o sebe sama, 28. sdílet příklady správné praxe a učit se z kazuistik a dobrých zkušeností ostatních poskytovatelů paliativní péče.
Způsob ukončení modulu	Hodnocení úrovně dosažených výsledků vzdělávání – test nebo zkouška nebo písemná práce nebo kolokvium. Dále splnění odborné praxe a potvrzení splněných výkonů daných pro odborný modul 2.

3.1.3 Učební osnova odborného modulu 3

Odborný modul – OM 3	Farmakologie
Typ modulu	povinný
Rozsah modulu	40 hodin teoretické výuky v rozsahu 5 dnů 40 hodin odborné praxe v rozsahu 5 dnů u poskytovatele zdravotních služeb, který poskytuje zdravotní služby nevléčitelně nemocným pacientům v terminálním stavu podle § 44a zákona č. 372/2011 Sb., ve znění pozdějších předpisů, nebo domácí péči podle § 10 odst. 1 písm. b) zákona č. 372/2011 Sb., ve znění pozdějších předpisů, a který nemusí být akreditovaným zařízením podle § 45 zákona

	č. 96/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů.	
Cíl	Prohloubit znalosti všeobecné sestry v oboru farmakologie s důrazem na možné interakce a projevy nežádoucích účinků léčiv a zajistit tak kvalitnější a bezpečnější poskytování ošetrovatelské péče pacientům v jejich vlastním sociálním prostředí.	
TEORETICKÁ VÝUKA		
Téma	Rozpis učiva	Minimální počet hodin
Farmakologie	Klinická farmakologie a farmakoterapie, obecná a speciální farmakoterapie, lékopis, základní farmakologické pojmy, právní předpisy. Farmakokinetika, absorpce, distribuce, metabolismus (biotransformace), vylučování (exkrece), eliminace. Faktory ovlivňující farmakokinetiku léčiv. Koncentrace léčiva a terapeutický účinek na organismus. Farmakodynamika. Mechanismy působení léčiv. Interakce léčiv. Minimální, maximální a toxická koncentrace léčiva v organismu. Nežádoucí a toxické účinky léčiv. Dávky a dávkování léčiv.	2
Zvláštnosti farmakoterapie u geriatrických pacientů	Specifika farmakoterapie ve stáří, změny farmakokinetiky, farmakodynamiky, lékové interakce, nejčastější nežádoucí účinky léčiv ve stáří. Léčiva nevhodná ve stáří, Beersova kritéria. Nepochopitelnost seniora pro spolupráci, polypragmazie. Preskripční kaskáda. Nadměrná léčba (over treatment). Compliance. Nejčastější problémy v geriatrické preskripci. Zásady farmakoterapie ve stáří. Nefarmakologické možnosti léčby.	3
Specifika farmakoterapie u dětí	Zvláštnosti farmakoterapie u dětí. Lékové formy, způsoby a zásady dávkování a podávání léčivých přípravků dětem v jednotlivých věkových obdobích. Farmakodynamické odlišnosti, paradoxní reakce na léčiva, specifické nežádoucí účinky (např. tetracykliny, glukokortikoidy, fluochinolony, antipyretika, analgetika apod.), fotosenzibilizace. Speciální indikace u dětí. Farmakokinetické odlišnosti v dětském věku, změny absorpce, distribuce, exkrece během vývoje dětského organismu. Účelná farmakoterapie. Volba léčiva a vhodné dávky – praktické příklady. Prevence závažných nežádoucích účinků.	3
Léčiva používaná k terapii nemocí centrální nervové soustavy	Vybrané lékové skupiny (např. kognitiva apod.), látky ovlivňující periferní nervový systém, látky ovlivňující centrální nervový systém. Indikace, kontraindikace, žádoucí a nežádoucí účinky, lékové interakce, interakce s ohledem na léčivé přípravky, jejichž výdej není vázán na lékařský předpis, potraviny, léčivé rostliny a bylinné čaje. Lékové formy, nástup účinku, maximální povolené množství. Způsoby aplikace léčiv – přehled, charakteristika. Trendy v terapii.	2

Léčiva ovlivňující bolest a zánět	Analgetika. Nesteroidní protizánětlivé léky, účinky, nežádoucí reakce. Útlum bolesti, pravidla užívání analgetik u akutní a chronické nenádorové bolesti. Koanalgetika. Základní protizánětlivé látky, chorobu modifikující látky. Vybrané lékové skupiny. Indikace, kontraindikace, žádoucí a nežádoucí účinky, lékové interakce, interakce s ohledem na léčivé přípravky, jejichž výdej není vázán na lékařský předpis, potraviny, léčivé rostliny a bylinné čaje. Lékové formy, nástup účinku, maximální povolené množství. Způsoby aplikace léčiv – přehled, charakteristika. Trendy v terapii.	2
Vasodilatačně působící léčiva	Vybrané lékové skupiny (např. vasodilatancia, vazoprotektiva, venofarmaka, beta-blokátory, blokátory kalciového kanálu, látky působící na renin-angiotensinový systém, látky redukující sérové lipidy apod.). Indikace, kontraindikace, žádoucí a nežádoucí účinky, lékové interakce, interakce s ohledem na léčivé přípravky, jejichž výdej není vázán na lékařský předpis, potraviny, léčivé rostliny a bylinné čaje. Lékové formy, nástup účinku, maximální povolené množství. Způsoby aplikace léčiv – přehled, charakteristika. Trendy v terapii.	2
Léčiva používaná k terapii nemocí kardiovaskulárního systému	Vybrané lékové skupiny (např. kardiaka, antihypertenziva, diuretika apod.). Indikace, kontraindikace, žádoucí a nežádoucí účinky, lékové interakce, interakce s ohledem na léčivé přípravky, jejichž výdej není vázán na lékařský předpis, potraviny, léčivé rostliny a bylinné čaje. Lékové formy, nástup účinku, maximální povolené množství. Způsoby aplikace léčiv – přehled, charakteristika. Trendy v terapii.	2
Léčiva ovlivňující krev a krvetvorné orgány	Vybrané lékové skupiny (např. antikoagulancia, antitrombotika apod.). Indikace, kontraindikace, žádoucí a nežádoucí účinky, lékové interakce, interakce s ohledem na léčivé přípravky, jejichž výdej není vázán na lékařský předpis, potraviny, léčivé rostliny a bylinné čaje. Lékové formy, nástup účinku, maximální povolené množství. Způsoby aplikace léčiv – přehled, charakteristika. Trendy v terapii.	2
Léčiva ovlivňující trávicí a močový trakt, léčiva používaná k léčbě poruch vyprazdňování	Vybrané lékové skupiny k terapii nemocí gastrointestinálního ústrojí (např. antacida, antiflatulencia, antiulceróza, digestiva, antiemetika, hepatika, laxativa, antidiarhoika apod.). Indikace, kontraindikace, žádoucí a nežádoucí účinky, lékové interakce, interakce s ohledem na léčivé přípravky, jejichž výdej není vázán na lékařský předpis, potraviny, léčivé rostliny a bylinné čaje. Lékové formy, nástup účinku, maximální povolené množství. Způsoby aplikace léčiv – přehled, charakteristika.	2

	Trendy v terapii.	
Léčiva používaná k terapii nemocí respiračního systému, terapie alergických stavů	Léčiva obstrukčních chorob dýchacích cest, sympatomimetika. Vybrané lékové skupiny (např. antiastmatika, bronchodilatancia, kortikoidy, antitusika, expektorancia apod.). Indikace, kontraindikace, žádoucí a nežádoucí účinky, lékové interakce, interakce s ohledem na léčivé přípravky, jejichž výdej není vázán na lékařský předpis, potraviny, léčivé rostliny a bylinné čaje. Lékové formy, nástup účinku, maximální povolené množství. Způsoby aplikace léčiv – přehled, charakteristika. Trendy v terapii.	2
Základy antimikrobiální terapie, chemoterapeutika, antibiotika, antivirotika	Základy antimikrobiální terapie. Chemoterapie mikrobiálních a virových onemocnění. Antibiotika – přehled, determinace antibiotického účinku. Mechanismy účinku antibiotik, druhy antibiotické léčby, rozdělení antimikrobiálních látek, rezistence. Antivirové látky. Vybrané lékové skupiny. Indikace, kontraindikace, žádoucí a nežádoucí účinky, lékové interakce, interakce s ohledem na léčivé přípravky, jejichž výdej není vázán na lékařský předpis, potraviny, léčivé rostliny a bylinné čaje. Lékové formy, nástup účinku, maximální povolené množství. Způsoby aplikace léčiv – přehled, charakteristika. Trendy v terapii.	4
Imunomodulační léčiva	Imunostimulační látky, imunosupresivní látky. Vybrané lékové skupiny. Indikace, kontraindikace, žádoucí a nežádoucí účinky, lékové interakce, interakce s ohledem na léčivé přípravky, jejichž výdej není vázán na lékařský předpis, potraviny, léčivé rostliny a bylinné čaje. Lékové formy, nástup účinku, maximální povolené množství. Způsoby aplikace léčiv – přehled, charakteristika. Trendy v terapii.	2
Léčiva k terapii diabetu a endokrinních onemocnění	Vybrané lékové skupiny (např. perorální antidiabetika, inzuliny a analoga apod.). Aplikace 40% glukózy. Indikace, kontraindikace, žádoucí a nežádoucí účinky, lékové interakce, interakce s ohledem na léčivé přípravky, jejichž výdej není vázán na lékařský předpis, potraviny, léčivé rostliny a bylinné čaje. Lékové formy, nástup účinku, maximální povolené množství. Způsoby aplikace léčiv – přehled, charakteristika. Hormony štítné žlázy a antityreoidální látky. Poruchy funkce štítné žlázy (hypotyreóza, hypertyreóza), léčba hypofunkce štítné žlázy, léčba hyperfunkce štítné žlázy. Tyreostatika. Indikace, kontraindikace, žádoucí a nežádoucí účinky, lékové interakce, interakce s ohledem na léčivé přípravky, jejichž výdej není vázán na lékařský předpis, potraviny, léčivé rostliny a bylinné čaje. Způsoby aplikace léčiv – přehled,	3

	charakteristika. Trendy v terapii.	
Psychofarmaka	Vybrané lékové skupiny (např. antidepresiva, anxiolytika, neuroleptika apod.). Indikace, kontraindikace, žádoucí a nežádoucí účinky, lékové interakce, interakce s ohledem na léčivé přípravky, jejichž výdej není vázán na lékařský předpis, potraviny, léčivé rostliny a bylinné čaje. Lékové formy, nástup účinku, maximální povolené množství. Způsoby aplikace léčiv – přehled, charakteristika. Trendy v terapii.	2
Léčiva ovlivňující muskuloskeletální systém	Protizánětlivé a protirevmatické látky, lokální přípravky pro léčení bolesti, svalů a kloubů. Vybrané lékové skupiny (např. myorelaxancia apod.). Indikace, kontraindikace, žádoucí účinky, nežádoucí účinky (např. fotosenzibilizace apod.), lékové interakce, interakce s ohledem na léčivé přípravky, jejichž výdej není vázán na lékařský předpis, potraviny, léčivé rostliny a bylinné čaje. Lékové formy, nástup účinku, maximální povolené množství. Způsoby aplikace léčiv – přehled, charakteristika. Trendy v terapii.	2
Intravenózní roztoky	Vybrané intravenózní roztoky (např. krystaloidy, glukóza apod.). Indikace, kontraindikace, žádoucí a nežádoucí účinky, způsoby aplikace léčiv. Bezpečná infuzní terapie. Trendy v terapii.	1
Léčiva aplikovaná kůží	Materiály pro prevenci a léčbu nehojících se ran, indikace, kontraindikace. Rozdělení preventivních a terapeutických materiálů (amorfních i plošných) pro fázové hojení rány. Trendy v terapii.	3
Ukončení teoretické výuky	Hodnocení, shrnutí, zpětná vazba.	1
ODBORNÁ PRAXE V NEAKREDITOVANÉM ZAŘÍZENÍ		
Odborný modul – OM 3	Odborná praxe u poskytovatele zdravotních služeb, který poskytuje zdravotní služby nevyлéčitelně nemocným pacientům v terminálním stavu podle § 44a zákona č. 372/2011 Sb., ve znění pozdějších předpisů, nebo domácí péči podle § 10 odst. 1 písmeno b) zákona č. 372/2011 Sb., ve znění pozdějších předpisů, a který nemusí být akreditovaným zařízením podle § 45 zákona č. 96/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů.	
Typ modulu	povinný	
Rozsah modulu	40 hodin odborné praxe v rozsahu 5 dnů	
Seznam výkonů		Minimální počet výkonů
Orientační posouzení léčiva užívaná pacientem a účinné látky podávané v medikaci s ohledem na možné vzájemné interakce a projevy nežádoucích účinků		2
Odebrání lékové anamnézy u pacienta ve vlastním sociálním prostředí a upozornění na možné interakce užívaného léčiva se slunečním zářením (fotosenzibilizace), s léčivým přípravkem, jehož výdej není vázán na lékařský předpis nebo s potravinou		2

nebo s tekutinou (např. mlékem apod.)	
Odebrání lékové anamnézy u pacienta ve vlastním sociálním prostředí a upozornění na možné nežádoucí účinky (např. zvýšenou ospalost, riziko pádu, svalovou únavu, riziko fotosenzibilizace apod.) a vyhodnocení schopnosti compliance pacienta	2
Provedení poradenské činnosti a doporučit léčivé přípravky, jejichž výdej není vázán na lékařský předpis k ovlivnění aktuálních symptomů pacienta (např. mukolytika, expektorancia, laxativa, vitamíny apod.)	2
Upozornění na doplňky stravy, které není vhodné užívat současně s indikovanými léčivými přípravky či v souvislosti s určitým onemocněním	2
Upozornění pacienta u lokálně aplikovaných léčivých přípravků s léčivou látkou ketoprofen, že ošetřená místa nesmí být vystavována slunci z důvodu fotosenzibilizace (těžká dermatitida)	1
Upozornění pacienta na případná rizika komplikací při nepravdělném užívání léčiva (např. antibiotika, antihypertenziva, antiagregancia apod.)	1
Aplikace medikace do zajištěného vstupu (PORT, PICC, epidurální katétr)	1
Aplikace infuzní terapie subkutánně (např. hypodermoklýzu)	1
Seznámení se s doporučenými postupy (standard, směrnice) pro podávání léčivých přípravků na pracovišti a případně podání podnětu na jejich aktualizaci	1
Příprava hlášení Státnímu ústavu pro kontrolu léčiv při podezření na nežádoucí účinky léčivého přípravku (lze na modelové situaci)	1
Edukace pacienta a osoby blízké v zásadách pravidelného užívání lékařem předepsaných léčiv (compliance) pro prevenci komplikací zdravotního stavu	1
Edukace pacienta a osoby blízké v zásadách pravidelného užívání antibiotik pro prevenci vzniku mikrobiální rezistence	1
Edukace pacienta a osoby blízké ve vhodných a nevhodných kombinacích užívaných předepsaných léčiv vzhledem k tekutinám, léčivým přípravkům, které nejsou vázané na lékařský předpis, doplňkům stravy a potravinám pro prevenci rozvoje alergické reakce, včetně důležité kontroly doby expirace užívaných léčiv	1
Výkony spojené s praktickou a teoretickou realizací odborné písemné práce na individuálně zvolené téma se zaměřením na edukaci v oboru Domácí péče a hospicová péče, která je zároveň praktickou částí atestační zkoušky.	
Výsledky vzdělávání	<p>Absolvent bude mít při poskytování zdravotní péče ve vlastním sociálním prostředí pacienta tyto teoretické vědomosti z oboru farmakologie a bude znát:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. farmakologické pojmy (farmakokinetika, farmakodynamika, léčivo, minimální účinná koncentrace, toxická koncentrace léčiva apod.), 2. jednotlivé fáze farmakokinetiky léčiva a faktory určující reakci (odpověď) nemocného na léčivý přípravek, 3. pojmy léková anamnéza, compliance pacienta, polypragmatie, 4. u vybraných lékových skupin indikace, kontraindikace, žádoucí a nežádoucí účinky, lékové interakce, interakce s ohledem na léčivé přípravky, jejichž výdej není vázán na lékařský předpis, potraviny, léčivé rostliny a bylinné čaje, 5. mechanismus působení léčiv, 6. praktické příklady interakce léčiva s přípravkem, jehož výdej není vázán na lékařský předpis nebo s potravinou nebo s tekutinou,

	<ol style="list-style-type: none">7. pojem terapeutická šíře, minimální účinná koncentrace a toxická koncentrace léčiva v organismu,8. zvláštnosti farmakoterapie u geriatrických pacientů,9. léčiva nevhodná ve stáří a nejčastější nežádoucí účinky léčivých přípravků ve stáří,10. léčiva nevhodná v dětském věku a nejčastější nežádoucí účinky léčivých přípravků v dětském věku,11. vybrané lékové skupiny a k nim příklady účinných látek a způsoby aplikace,12. příklady léčiv často užívaných při poskytování ošetrovatelské péče ve vlastním sociálním prostředí s ohledem na diagnózu pacienta.13. příklady léčiv a účinných látek ovlivňujících periferní a centrální nervový systém, indikace, kontraindikace, žádoucí a nežádoucí účinky, možné interakce,14. příklady léčiv a účinných látek ovlivňující bolest a zánět, indikace, kontraindikace, žádoucí a nežádoucí účinky, možné interakce,15. příklady léčiv a účinných látek ovlivňujících hladký sval, látky navozující vazokonstrikci, vazodilataci, diuretika, indikace, kontraindikace, žádoucí a nežádoucí účinky, možné interakce,16. příklady léčiv a účinných látek ovlivňující kardiovaskulární systém, indikace, kontraindikace, žádoucí a nežádoucí účinky, možné interakce,17. příklady léčiv a účinných látek ovlivňující trávicí a močový trakt, léčiva používaná k léčbě poruch vyprazdňování, indikace, kontraindikace, žádoucí a nežádoucí účinky, možné interakce,18. příklady léčiv a účinných látek používaných k terapii nemocí respiračního systému, indikace, kontraindikace, žádoucí a nežádoucí účinky, možné interakce,19. příklady léčiv a účinných látek užívaných k antimikrobiální terapii, indikace, kontraindikace, žádoucí a nežádoucí účinky, možné interakce,20. principy antimikrobiální terapie, příklady antibiotik a jejich účinných látek, mechanismus účinku a význam dodržování pravidelného intervalu podání antibiotik s ohledem na riziko rozvoje rezistence,21. příklady léčiv a účinných látek onemocnění diabetes mellitus s ohledem na typ onemocnění, indikace, kontraindikace, žádoucí a nežádoucí účinky, možné interakce,22. příklady léčiv a účinných látek k substituci hormonu štítné žlázy, antityreoidální látky a tyreostatika (s ohledem na diagnózu hypotyreóza, hypertyreóza), indikace, kontraindikace, žádoucí a nežádoucí účinky, možné interakce,23. příklady léčiv a účinných látek psychofarmak, indikace, kontraindikace, žádoucí a nežádoucí účinky, možné interakce,24. doporučit vhodné volně prodejné léčivé přípravky vzhledem
--	--

	<p>k onemocnění,</p> <ol style="list-style-type: none"> 25. upozornit na doplňky stravy, které není vhodné užívat současně s indikovanými léčivými přípravky či v souvislosti s určitým onemocněním, 26. příklady léčiv a účinných látek aplikovaných na kůži, 27. materiály pro prevenci a léčbu nehojících se ran a jejich indikaci v souladu s fází hojení rány. <p>Absolvent bude připraven při poskytování zdravotní péče ve vlastním sociálním prostředí pacienta z oboru farmakologie na tyto praktické činnosti:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. zhodnotit léčiva užívaná pacientem a účinné látky podávané v medikaci s ohledem na možné vzájemné interakce, 2. zhodnotit léčiva užívaná pacientem s ohledem na možné stejné účinné látky, ale rozdílné firemní názvy, 3. odhalit nevhodné kombinace léčiv, léčiva po uplynutí doby expirace a konzultovat zjištěný stav s praktickým lékařem nebo jiným ošetřujícím lékařem, 4. zhodnotit léčiva užívaná pacientem s ohledem na projevy nežádoucích účinků (např. ospalost, zvýšení rizika pádu apod.), 5. vysvětlit možné nežádoucí účinky užívaných léčivých přípravků u pacienta, 6. upozornit pacienta na možné lékové interakce užívaného léčiva a léčiv, jejichž výdej není vázán na lékařský předpis, s potravinami, s léčivými rostlinami nebo s tekutinami, 7. doporučit vhodné načasování podávání léčiv (nalačno, po jídle, s časovým odstupem apod.), 8. doporučovat léčivé přípravky, jejichž výdej není vázán na lékařský předpis k tlumení příznaků nemoci, po zvážení možných nežádoucích účinků a interakcí s nastavenou medikací, 9. podávat infuzní terapii ve vlastním sociálním prostředí pacienta při zajištění domácí péče nebo paliativní péče u nemocných v terminálním stavu, 10. podat až 40% glukózu u pacienta s hypoglykemií, 11. provádět poradenskou činnost ve vztahu k dostupným přípravkům, jejichž výdej není vázán na lékařský předpis k ovlivnění aktuálních symptomů pacienta (např. analgetika, laxativa, vitamíny apod.), 12. edukovat pacienta a jejich osoby blízké (rodinné příslušníky, pečující) ve vhodných (a nevhodných) kombinacích užívaných předepsaných léčiv vzhledem k tekutinám, potravinám a přípravkům, jejichž výdej není vázán na lékařský předpis, 13. přispívat ke zvýšení kvality a bezpečí ošetrovatelské péče poskytované ve vlastním sociálním prostředí pacienta ve vztahu k nastavené medikaci a užívaným léčivým přípravkům.
Způsob ukončení modulu	Hodnocení úrovně dosažených výsledků vzdělávání – test nebo zkouška nebo písemná práce nebo kolokvium. Dále splnění odborné

praxe a potvrzení splněných výkonů daných pro odborný modul 3.

4 Hodnocení účastníka v průběhu vzdělávání

Lektor pro teoretickou výuku vypracovává studijní plán a plán plnění praktických výkonů, které má účastník specializačního vzdělávání v průběhu přípravy absolvovat a průběžně prověřuje jeho znalosti, vědomosti a dovednosti. Do Logbooku zapisuje ukončení každého modulu a termíny omluvené absence.

Odborná praxe na akreditovaných i neakreditovaných pracovištích probíhá pod vedením přiděleného školitele, který je zaměstnancem daného pracoviště, má specializovanou způsobilost a délku praxe v příslušném oboru alespoň 3 roky. Školitel pravidelně a průběžně prověřuje teoretické znalosti a praktické dovednosti účastníka specializačního vzdělávání a do Logbooku potvrzuje splnění předepsaných výkonů na pracovišti.

5 Profil absolventa

Absolvent specializačního vzdělávání v oboru **Domácí péče a hospicová péče** bude připraven provádět, zajišťovat a koordinovat základní, specializovanou a vysoce specializovanou ošetrovatelskou péči a paliativní péči v oboru Domácí péče a hospicová péče. Je oprávněn na základě vlastního posouzení a rozhodnutí, v souladu s platnými právními předpisy poskytovat zdravotní služby nevyléčitelně nemocným pacientům v terminálním stavu u poskytovatelů zdravotních služeb uvedených v § 44a zákona č. 372/2011 Sb., ve znění pozdějších předpisů, nebo domácí péči podle § 10 odst. 1 písmeno b) zákona č. 372/2011 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

5.1 Charakteristika profesních kompetencí, pro které absolvent specializačního vzdělávání získal způsobilost

Všeobecná sestra se specializovanou způsobilostí v oboru Domácí péče a hospicová péče je připravena ve vlastním sociálním prostředí pacienta:

- a) bez odborného dohledu a bez indikace
 1. zavést a ukončit domácí péči,
 2. vyplnit poukaz domácí péče – kód 06 a zahájit vedení zdravotnické dokumentace,
 3. odebrat anamnézu, provést fyzikální vyšetření s využitím měřících technik, hodnotících škál, přístrojové techniky (např. EKG, pulsní oxymetr apod.) a zhodnotit zdravotní stav pacienta,
 4. plánovat samostatně obsah, rozsah i časovou náročnost ošetrovatelské péče, určit typ ošetrovací návštěvy, stanovit počet a rozsah ošetrovatelských výkonů s ohledem na aktuální zdravotní stav pacienta,
 5. odeslat pacienta do péče jiných zdravotnických pracovníků - např. praktickému lékaři či lékaři specialistovi (diabetologovi, cévnímu chirurgovi, podiatrovi), stomické sestře, nutričnímu terapeutovi apod.,
 6. indikovat odběry biologického materiálu (např. krev, moč, sputum, kultivační stěry apod.) s ohledem na aktuální zdravotní stav pacienta,

7. vyhotovit ambulantní ošetrovatelskou zprávu s nálezem a popisem aktuálního zdravotního stavu,
8. předepisovat vymezené zdravotnické prostředky pacientům, zejména:
 - a) terapeutické krytí a obvazové materiály k ošetření nehojících ran včetně postradiační dermatitidy (např. obvazový materiál, náplasti, prostředky vlhkého hojení, např. obvazy s aktivním uhlím, hydrokoloidy, hydrogely, hydropolymery, měkké silikonky, bioaktivní obvazy, sterilní a nesterilní krytí/materiály apod.),
 - b) kompenzační zdravotnické prostředky pro zajištění mobility (např. berle, hole, chodítka pro osoby se zdravotním postižením pohybového ústrojí a pro osoby, které potřebují oporu při chůzi, pomůcky pro vybavení koupelny a WC apod.),
 - c) inkontinenční zdravotnické prostředky (např. pleny absorpční dámské a pánské, plenkové kalhotky pro imobilní pacienty, navlékačí plenkové kalhotky pro mobilní pacienty, sáčky urinální – denní i noční, podložky pod nemocné apod.),
 - d) stomické zdravotnické prostředky bez schválení revizním lékařem (např. systémy jednodílné nebo dvoudílné kolostomické uzavřené – sáčky, systémy jednodílné nebo dvoudílné ileostomické uzavřené – sáčky, systémy jednodílné nebo dvoudílné urostomické – sáčky, podložky, krytky, zátky, prostředky čistící nebo ochranné stomické apod.),
 - e) kompresivní zdravotnické prostředky (např. elastické bandáže a antitrombotické punčochy či podkolenky, pažní návleky na lymfatické otoky horních končetin, břišní pás apod.),
 - f) diabetické zdravotnické prostředky (např. proužky apod.).
9. indikovat, zavádět a udržovat inhalační terapii,
10. indikovat, zavádět a udržovat domácí oxygenoterapii,
11. hodnotit účinnost domácí oxygenoterapie prostřednictvím pulsního oxymetru,
12. indikovat infúzní terapii a podat krystaloidní roztoky nebo glukózu u pacienta s ověřenou hypoglykemií,
13. zavádět periferní žilní katétrů osobám starším 3 let včetně jejich odstranění,
14. indikovat a provádět katetrizaci, intermitentní katetrizaci a rekatetrizaci močového měchýře u mužů,
15. indikovat a zavádět gastrickou sondu,
16. indikovat a provádět výplach střev (klyzma),
17. indikovat, předepisovat a aplikovat profylaktická krytí v rámci preventivních opatření u pacientů s rizikem rozvoje poškození kožní integrity,
18. indikovat, předepisovat a aplikovat obvazové materiály pro fázové hojení ran, ošetřovat akutní i chronické (nehojící se) rány a defekty včetně peristomální kůže a dermatitidy u pacientů po radioterapii,
19. extrahovat stehy u chirurgických ran hojících se per primam,
20. ošetřovat zajištěné cévní vstupy PICC, PORT, epidurální katétr včetně obsluhy lineárního dávkovače a infúzní pumpy,
21. hodnotit orientačně kognitivní funkce pacienta (např. MMSE, Test hodin apod.),
22. podílet se na eradikaci šíření infekčního nebo parazitárního onemocnění,

23. poskytovat paliativní péči, koordinovat multidisciplinární týmovou spolupráci při zajištění péče o pacienta v terminální fázi nemoci a terminálním stavu,
24. provázet osoby blízké terminálním stavem pacienta,
25. doprovázet umírajícího pacienta,
26. poskytovat psychosociální podporu pacientům a osobám blízkým při péči o pacienta v terminálním stavu a pozůstalým,
27. edukovat pacienty a provádět poradenskou činnost pro osoby blízké v postupech ošetrovatelské péče, v možnostech sociální pomoci, při zajištění paliativní péče o pacienta v terminální fázi nemoci a terminálním stavu,
28. vyhotovit plán paliativní péče ve spolupráci s pacientem a osobami blízkými pacienta včetně plánování náročnosti ošetrovatelské péče vzhledem k diagnóze a předpokládanému vývoji zdravotního stavu pacienta,
29. provádět poradenskou činnost a doporučovat léčivé přípravky, jejichž výdej není vázán na lékařský předpis k ovlivnění aktuálních symptomů pacienta (např. mukolytika, expektorancia, analgetika, laxativa, vitamíny apod.),
30. edukovat pacienta a jeho osoby blízké (rodinné příslušníky, pečující) ve vhodných (a nevhodných) kombinacích užívaných léčiv vzhledem k potravinám, tekutinám, léčivým rostlinám a přípravkům, jejichž výdej není vázán na lékařský předpis,
31. hodnotit zdravotní rizika jednotlivce za účelem včasného záchytu vzniku onemocnění,
32. poskytovat poradenskou činnost v oblasti prevence onemocnění, případně ve spolupráci s odpovědnými orgány,
33. poskytovat poradenskou činnost v oblasti očkování,
34. poskytovat poradenskou činnost v prevenci šíření infekčních onemocnění,
35. edukovat pacienty a jejich osoby blízké (pečující, rodinné příslušníky) v zajištění ošetrovatelské péče a v prevenci komplikací vzhledem k průběhu onemocnění (např. u onemocnění diabetes mellitus, u kardiovaskulárních onemocnění, před plánovaným vyšetřením – např. před endoskopií apod.).

6 Charakteristika akreditovaných zařízení a pracovišť

Vzdělávací instituce, poskytovatelé zdravotních služeb a pracoviště zajišťující teoretickou výuku účastníků specializačního vzdělávání musí být akreditovány dle ustanovení § 45 zákona č. 96/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Tato zařízení musí účastníkovi zajistit absolvování specializačního vzdělávání dle příslušného vzdělávacího programu.

6.1 Akreditovaná zařízení a pracoviště

Personální zabezpečení	<p>Lektorem pro teoretickou výuku může být zdravotnický nebo jiný odborný pracovník s ukončeným kvalifikačním vzděláním v oboru, který odpovídá tématu uvedenému ve vzdělávacím programu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • všeobecná sestra se specializovanou způsobilostí v oboru např. Organizace a řízení ve zdravotnictví, Ošetrovatelská péče o dospělé, Ošetrovatelská péče o pacienty ve vybraných klinických oborech, Ošetrovatelská péče v interních oborech, Komunitní ošetrovatelská péče, Ošetrovatelská péče
-------------------------------	---

	<p>v chirurgických oborech, Ošetrovateľská péče v geriatrici, Ošetrovateľská péče v anesteziologii, resuscitaci a intenzivní péči, Domácí péče a hospicová péče apod., nebo</p> <ul style="list-style-type: none">• všeobecná sestra se zvláštní odbornou způsobilostí, kterou získala absolvováním vzdělávacího programu certifikovaného kurzu např. domácí péče, paliativní péče, péče o seniory, péče o pacienty s demencí, péče o nehojící se (chronické) rány, katetrizace močového měchýře u mužů, péče o pacienta s bolestí, zajištění cévních vstupů apod., nebo• dětská sestra se specializovanou způsobilostí nebo zvláštní odbornou způsobilostí, nebo• všeobecná sestra nebo dětská sestra s profesními zkušenostmi a výkonem povolání v délce nejméně 5 let, nebo• lékař se specializovanou způsobilostí, zvláštní odbornou způsobilostí nebo zvláštní specializovanou způsobilostí,• fyzioterapeut,• nutriční terapeut,• zdravotnický záchranář,• psycholog,• právník,• sociální pracovník nebo zdravotně-sociální pracovník,• další odborný pracovník – např. pedagogický pracovník, speciální pedagog, sociální pedagog, ekonom, farmaceut, ergoterapeut, duchovní, poradce pro pozůstalé, koordinátor podpůrného a paliativního týmu, vysokoškolsky vzdělaný pracovník hospice s psychoterapeutickým výcvikem, pověřený pracovník zřizovatele (Krajského úřadu) se vztahem k vyučované problematice, pověřený pracovník zdravotní pojišťovny se vztahem k vyučované problematice, pověřený pracovník Státního ústavu pro kontrolu léčiv (SÚKL) se vztahem k vyučované problematice apod. <p>Školitelem odborné praxe může být zdravotnický pracovník:</p> <ul style="list-style-type: none">• všeobecná sestra se specializovanou způsobilostí v oboru např. Organizace a řízení ve zdravotnictví, Ošetrovateľská péče o dospělé, Ošetrovateľská péče o pacienty ve vybraných klinických oborech, Ošetrovateľská péče v interních oborech, Komunitní ošetrovateľská péče, Ošetrovateľská péče v chirurgických oborech, Ošetrovateľská péče v geriatrici, Ošetrovateľská péče v anesteziologii, resuscitaci a intenzivní péči, Domácí péče a hospicová péče apod., nebo• všeobecná sestra se zvláštní odbornou způsobilostí, kterou získala absolvováním vzdělávacího programu certifikovaného kurzu např. domácí péče, paliativní péče, péče o seniory, péče o pacienty s demencí, péče o nehojící se (chronické) rány, katetrizace močového měchýře u mužů, péče o pacienta s bolestí, zajištění cévních vstupů apod., nebo• dětská sestra se specializovanou způsobilostí nebo zvláštní odbornou způsobilostí, nebo
--	---

	<ul style="list-style-type: none"> všeobecná sestra nebo dětská sestra s profesními zkušenostmi a výkonem povolání v délce nejméně 5 let, nebo lékař se specializovanou způsobilostí, zvláštní odbornou způsobilostí nebo zvláštní specializovanou způsobilostí.
Věcné a technické vybavení	<p>Pro teoretickou část vzdělávacího programu:</p> <ul style="list-style-type: none"> standardně vybavená učebna s PC a dataprojektorem a s možností přístupu k internetu, modely a simulátory potřebné k praktickým nácvikům poskytnutí neodkladné resuscitace se signalizací, která ověřuje správnost postupu, pomůcky k praktickým nácvikům kinestetiky, Bobath konceptu, při aktivizaci pacienta, nácviky vertikalizace a lokomoce, modely a pomůcky k praktickým nácvikům aplikace léčiv do cévních vstupů a jejich ošetření, modely a pomůcky k praktickým nácvikům katetrizace močového měchýře u muže, přístup k odborné literatuře, včetně el. databází (zajištění vlastními prostředky nebo ve smluvním zařízení), možnosti podpory teoretické výuky pomocí e-learningu. <p>Pro praktickou část vzdělávacího programu:</p> <ul style="list-style-type: none"> pracoviště pro výuku odborné praxe v akreditovaném zařízení je vybaveno dle platných právních předpisů, věcného a technického vybavení.
Organizační a provozní požadavky	<ul style="list-style-type: none"> Pro uskutečňování odborné praxe je podmínkou poskytování zdravotních služeb: <ol style="list-style-type: none"> nevléčitelně nemocným pacientům v terminálním stavu ve speciálních lůžkových zařízeních hospicového typu podle § 44a zákona č. 372/2011 Sb., ve znění pozdějších předpisů, nebo domácí péče podle § 10 odst. 1 písmeno b) zákona č. 372/2011 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Požadavky vzdělávacího programu je možné splnit ve více akreditovaných zařízeních, pokud je nezajistí v celém rozsahu akreditované zařízení, kde účastník vzdělávání zahájil. Akreditované zařízení na realizaci vzdělávacího programu musí splňovat povinnosti akreditovaných zařízení podle § 50 zákona č. 96/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů a vést dokumentaci o vzdělávání podle vzdělávacího programu v souladu s § 50 odst. 1 písmeno e) zákona č. 96/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

7 Tabulka modulů

Specializační vzdělávání všeobecných sester v oboru – Domácí péče a hospicová péče				
Kód	Typ	Název	Rozsah	Počet kreditů

OM 1	P	Domácí péče	4 týdny T – 160 hod.	80 (á 4 kredity/den)	
		Odborná praxe v neakreditovaném zařízení	3 týdny Pr – 120 hod.	15 (á 1 kredit/den)	
	P	Odborná praxe v akreditovaném zařízení	1 týden Pr AZ - 40 hod.	15 (á 3 kredity/den)	
OM 2	P	Paliativní péče	1 týden T – 40 hod.	20 (á 4 kredity/den)	
		Odborná praxe v neakreditovaném zařízení	1 týden Pr – 40 hod.	5 (á 1 kredit/den)	
OM 3	P	Odborná praxe v akreditovaném zařízení	1 týden Pr AZ – 40 hod.	15 (á 3 kredity/den)	
		Farmakologie	1 týden T – 40 hod.	20 (á 4 kredity/den)	
			Odborná praxe v neakreditovaném zařízení	1 týden Pr – 40 hod.	5 (á 1 kredit/den)
			T – teorie Σ 240 hod. Pr – praxe Σ 200 hod. Pr – AZ Σ 80 hod.		
			Celkem 520 hodin	175 kreditů	

Vysvětlivky: P – povinné, OM – odborný modul, Pr – praxe, Pr AZ – praxe na pracovišti akreditovaného zařízení

8 Seznam doporučených zdrojů

Doporučená literatura
AMBLER, Zdeněk. <i>Poruchy periferních nervů</i> . Praha: Stanislav Juhaňák – Triton, 2013. ISBN 978-80-7387-705-7.
BULAVA, A. <i>Kardiologie pro nelékařské zdravotnické obory</i> . Praha: Grada Publishing, 2017. 224 s. ISBN 978-80-271-0468-0.
BUŽGOVÁ, Radka. <i>Paliativní péče ve zdravotnických zařízeních: potřeby, hodnocení, kvalita života</i> . Praha: Grada, 2015. Sestra. ISBN 978-80-247-5402-4.
BUŽGOVÁ, Radka. <i>Dětská paliativní péče</i> . 1. vydání. Praha: Grada Publishing, 2019. 237 stran. Sestra
BYDŽOVSKÝ, J., KABÁT, J. <i>Ošetřovatelství a sociální práce v paliativní péči</i> . Praha: Zdravotní ústav Most k domovu, z. ú., Příbram: Ústav sv. Jana Nepomuka Neumanna, 2015. 140 s. ISBN 978-80-905973-2-7 (brož.), 978-80-905973-3-4 (pdf), 978-80-905973-4-1.
ČELEDOVÁ, Libuše, Zdeněk KALVACH a Rostislav ČEVELA. <i>Úvod do gerontologie</i> . Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2016. ISBN 978-80-246-3404-3.
FEJFAROVÁ, Vladimíra a Alexandra JIRKOVSKÁ. <i>Léčba syndromu diabetické nohy odlehčením</i> . Praha: Maxdorf, 2015. Jesenius. ISBN 978-80-7345-436-4.
GÄRTNEROVÁ, Aranka. <i>V době zármutku: těm, kteří ztratili blízkého člověka – těm, kteří je provázejí</i> . 3. vyd. Praha: Cesta domů, 2013. 27 s. ISBN 978-80-904516-6-7.
GŘIVA Martin. <i>Paliativní péče v kardiologii</i> . 1. vyd. Praha Triton, 2018. 272 s. ISBN 978-80-7553-481-1.
GURKOVÁ, Elena. <i>Nemocný a chronické onemocnění: edukace, motivace a opora pacienta</i> . Praha: Grada Publishing, 2017. Sestra. ISBN 978-80-271-0461-1.
HAUKE, Marcela. <i>Když do života vstoupí demence, aneb, Praktický průvodce péčí o osoby s demencí nejen v domácím prostředí</i> . Tábor: Asociace poskytovatelů sociálních služeb ČR, 2017. ISBN 978-

80-906320-7-3.
HERLE, Petr. <i>Diferenciální diagnostika v neurologii</i> . Praha: Raabe, 2015. Diferenciální diagnostika. ISBN 978-80-7496-171-7.
HOLUBOVÁ, Adéla, Helena NOVOTNÁ a Jana MAREČKOVÁ. <i>Ošetrovatelská péče v gastroenterologii a hepatologii</i> . Praha: Mladá fronta, 2013. Sestra. ISBN 978-80-204-2806-6.
ILARDI, Stephen S. <i>Jak vyléčit depresi, aneb, Šest kroků k zdravému životnímu stylu</i> . Voznice: Leda, 2015. ISBN 978-80-7335-418-3.
JILICH, David a Veronika KULÍŘOVÁ. <i>HIV infekce: současné trendy v diagnostice, léčbě a ošetrovatelství</i> . Praha: Mladá fronta, 2014. Aeskulap. ISBN 978-80-204-3325-1.
JIRKOVSKÁ, Alexandra a Robert BÉM. <i>Praktická podiatrie: základy péče o pacienty se syndromem diabetické nohy</i> . Praha: Maxdorf, c2011. Jessenius. ISBN 978-80-7345-245-2.
KABELKA, Ladislav. <i>Geriatrická paliativní péče a komunikace o nemoci</i> . Druhé, přepracované a doplněné vydání. Praha: Mladá fronta, 2018. Edice postgraduální medicíny. ISBN 978-80-204-5049-4.
KALVACH, Zdeněk, Libuše ČELEDOVÁ, Iva HOLMEROVÁ, et al. <i>Křehký pacient a primární péče</i> . Praha: Grada, 2011. 400 s. ISBN 978-80-247-4026-3.
KARÁSEK, David. <i>Diabetická dyslipidemie</i> . Praha: Maxdorf, [2018]. Jessenius. ISBN 978-80-7345-556-9.
KLEMPÍŘ, Jiří. <i>Poruchy výživy u Parkinsonovy a Huntingtonovy nemoci</i> . Praha: Mladá fronta, 2013. Lékař a pacient. ISBN 978-80-204-2834-9.
KOLÁŘ, Milan. <i>Respirační infekce a jejich léčba</i> . Praha: Maxdorf, [2016]. Jessenius. ISBN 978-80-7345-481-4.
KÖNIG, Jutta a Claudia ZEMLIN. <i>100 chyb při péči o lidi s demencí</i> . Praha: Portál, 2017. ISBN 978-80-262-1184-6.
KUPKA, Martin. <i>Psychosociální aspekty paliativní péče</i> . Praha: Grada, 2014. Psyché. ISBN 978-80-247-4650-0.
KURUCOVÁ, Radka. <i>Zátěž pečovatele: posuzování, diagnostika, intervence a prevence v péči o nevyлéčitelně nemocné</i> . Praha: Grada Publishing, 2016. Sestra. ISBN 978-80-247-5707-0.
KVAPIL, Milan. <i>Diabetologie 2018</i> . V Praze: Stanislav Juhaňák – Triton, 2018. ISBN 978-80-7553-549-8.
MARKOVÁ, Alžběta. <i>Hospic do kapsy: příručka pro domácí paliativní týmy</i> . 2. aktualizované vydání. Praha: Cesta domů, 2015. ISBN 978-80-905809-4-7.
MATĚJOVSKÁ KUBEŠOVÁ, Hana. <i>Vybrané klinické stavy u seniorů: úskalí diagnostiky a terapie</i> . Praha: Mladá fronta, 2015. ISBN 978-80-204-3394-7.
MELLANOVÁ, Alena. <i>Psychosociální problematika v ošetrovatelské profesi</i> . Praha: Grada Publishing, 2017. Sestra. ISBN 978-80-247-5589-2.
MOSETTER, Kurt a Andrea-Anna CAVELIUS. <i>Alzheimer je cukrovka: proč cukr způsobuje demenci a co dělat proti zapomínání</i> . Praha: Euromedia, 2017. Esence. ISBN 978-80-7549-324.
NEJEDLÁ, Marie. <i>Fyzikální vyšetření pro sestry</i> . 2., přepracované vydání. Praha: Grada Publishing, 2015. Sestra. ISBN 978-80-247-4449-0.
PELIKÁNOVÁ, Terezie a Vladimír BARTOŠ. <i>Praktická diabetologie</i> . 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Maxdorf, [2018]. Jessenius. ISBN 978-80-7345-559-0.
PERUŠIČOVÁ, Jindra. <i>Diabetes mellitus: onemocnění celého organismu</i> . Praha: Maxdorf, [2017]. Jessenius. ISBN 978-80-7345-512-5.
POKORNÁ, Andrea a Romana MRÁZOVÁ. <i>Kompendium hojení ran pro sestry</i> . Praha: Grada, 2012. Sestra. ISBN 978-80-247-3371-5.

SLÁMA, Ondřej, Ladislav KABELKA a Jiří VORLÍČEK. <i>Paliativní medicína pro praxi. 2.</i> , nezměn. vyd. Praha: Galén, 2011, 363 s. ISBN 9788072628490.
SLÁMOVÁ, Regina, Alžběta MARKOVÁ, Petra KUBÁČKOVÁ a Barbora ANTONOVÁ. <i>Praktický průvodce koncem života: rozcestník pro nemocné a pečující.</i> Brno: Edika, 2018. ISBN 978-80-266-1279-7.
SVAČINA, Štěpán. <i>Léčba oběžního diabetika.</i> Praha: Mladá fronta, 2018. ISBN 978-80-204-4901-6.
SVATOŠOVÁ, Marie. <i>Hospice a umění doprovázet. 7.</i> , dopl. vyd. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2011, 149 s. ISBN 9788071955801.
SVATOŠOVÁ, Marie. <i>Víme si rady s duchovními potřebami nemocných?</i> 1. vyd. Praha: Grada, 2012, 109 s. ISBN 9788024741079.
ŠPIČÁK, Julius. <i>Novinky v gastroenterologii a hepatologii II.</i> Praha: Grada Publishing, 2017. ISBN 978-80-271-0318-8.
ŠTEFÁNKOVÁ, Jozefína a Silvie LACIGOVÁ. <i>Motivace pacienta v diabetologické ambulanci.</i> Praha: Mladá fronta, 2017. Aeskulap. ISBN 978-80-204-4590-2.
ŠTĚTKÁŘOVÁ, Ivana. <i>Moderní farmakoterapie v neurologii: praktické přístupy k preskripci.</i> Praha: Maxdorf, 2015. ISBN 978-80-7345-453-1.
TEPLAN, Vladimír. <i>Nefrologické minimum pro klinickou praxi. 2.</i> , přepracované a doplněné vydání. Praha: Mladá fronta, 2017. Aeskulap. ISBN 978-80-204-4370-0.
THOMAS, James a Tanya MONAGHAN. <i>Klinické vyšetření: moderní propedeutika: rady, tipy, návody pro praxi.</i> Praha: Grada Publishing, 2018. ISBN 978-80-271-0108-5.
TOMEŠ, Igor, Eva DRAGOMIRECKÁ, Katarína SEDLÁROVÁ a Daniela VODÁČKOVÁ. <i>Rozvoj hospicové péče a její bariéry.</i> Praha: Univerzita Karlova v Praze, Nakladatelství Karolinum, 2015. ISBN 978-80-246-2941-4.
VÍTOVEC, Jiří, Jindřich ŠPINAR a Lenka ŠPINAROVÁ. <i>Farmakoterapie kardiovaskulárních onemocnění. 3.</i> , zcela přepracované a doplněné vydání. Praha: Grada Publishing, 2017. ISBN 978-80-247-4713-2.
VÍTOVEC, Jiří, Jindřich ŠPINAR, Lenka ŠPINAROVÁ a Ondřej LUDKA. <i>Léčba kardiovaskulárních onemocnění.</i> Praha: Grada Publishing, 2018. ISBN 978-80-271-0624-0.
VORLÍČEK, Jiří, Jitka ABRAHÁMOVÁ a Hilda VORLÍČKOVÁ. <i>Klinická onkologie pro sestry. 2.</i> , přeprac. a dopl. vyd. Praha: Grada, 2012. Sestra. ISBN 978-80-247-3742-3.
ZAKIYANOV, Oskar a Vladimír TESAŘ. <i>Průvodce klinickou nefrologií a dialýzou pro internisty.</i> Praha: Mladá fronta, 2018. edice Postgraduální medicíny. ISBN 9788020448606.
ZVĚŘOVÁ, Martina. <i>Alzheimerova demence.</i> Praha: Grada Publishing, 2017. Psyché. ISBN 978-80-271-0561-8.
ZRUBÁKOVÁ, Katarína a Štefan KRAJČÍK. <i>Farmakoterapie v geriatrii.</i> Praha: Grada Publishing, 2016. Sestra. ISBN 978-80-247-5229-7.
Další zdroje:
FIALOVÁ Daniela – TOPINKOVÁ Eva. <i>Koncept léčiv nevhodných ve stáří – farmakologické a farmakoepidemiologické aspekty.</i> Časopis Remedia on-line. Dostupné on-line http://www.remédia.cz/Okruhy-temat/Geriatrie/Koncept-leciv-nevhodnych-ve-stari-farmakologicke-a-farmakoepidemiologicke-aspekty/8-13-b1.magarticle.aspx
RADBRUCH Lukas – PAYNE Sheila a kolektiv. <i>Standardy a normy evropské hospicové a paliativní péče v Evropě.</i> Česká společnost paliativní medicíny České lékařské společnosti Jana Evangelisty Purkyně. 2009. Dostupné on-line: https://www.paliativnimedicina.cz/paliativni-medicina/standardy-a-normy-hospicove-a-paliativni-pece-v-evrope/

SLÁMA Ondřej – ŠPINKOVÁ Martina – KABELKA Ladislav. <i>Standardy paliativní péče</i> . Česká společnost paliativní medicíny České lékařské společnosti Jana Evangelisty Purkyně. Praha. 2013. Dostupné on-line: https://www.paliativnimediceina.cz/wp-content/uploads/2016/11/standardy-pp_cspm_2013_def.pdf
Strategie České Alzheimerovy společnosti P-PA-IA. Péče a podpora lidem postiženým syndromem demence. Revidovaná verze 2013, Praha: Česká Alzheimerovská společnost, 2014. 19 s. Dostupné z www: http://www.alzheimer.cz/res/archive/003/000390.pdf?seek=1455023161
Metodický pokyn MZ ČR k poskytování mobilní specializované paliativní péče, č. 13/2017/2 VěMZ, znění účinné od 15. 12. 2017
Vyhláška č. 92/2012 Sb., o požadavcích na minimální technické a věcné vybavení zdravotnických zařízení a kontaktních pracovišť domácí péče, ve znění pozdějších předpisů
Vyhláška č. 98/2012 Sb., o zdravotnické dokumentaci, ve znění pozdějších předpisů
Vyhláška č. 134/1998 Sb., kterou se vydává seznam zdravotních výkonů s bodovými hodnotami, ve znění pozdějších předpisů
Vyhláška č. 353/2017 Sb., o stanovení hodnot bodu, výše úhrad hrazených služeb a regulačních omezení pro rok 2018, ve znění pozdějších předpisů
Vyhláška č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů
Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
Zákon č. 96/2004 Sb., o nelékařských zdravotnických povoláních, ve znění pozdějších předpisů
Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů
Zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů
Zákon č. 268/2014 Sb., o zdravotnických prostředcích a o změně zákona č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů
Zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách), ve znění pozdějších předpisů
Zákon č. 378/2007 Sb., o léčivech a o změnách některých souvisejících zákonů (zákon o léčivech), ve znění pozdějších předpisů